

Hämeenkyrön kotouttamisohjelma 2020-2023

Sisällys

KUNNANJOHTAJAN ALKUSANAT	4
KÄSITTEITÄ	5
1 JOHDANTO	7
2 MAAHANMUUTTO, KOTOUTUMINEN JA KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET SUOMESSA	8
2.1 Maahanmuuttajat Suomessa	8
2.2 Kotouttamisen valtakunnalliset linjaukset.....	9
2.2.1 Valtion kotouttamisohjelma	10
2.2.2 Laki kotoutumisen edistämisestä ja yhdenvertaisuuslaki	10
2.3 Kotoutumista edistävät toimenpiteet	11
2.3.1 Perustietoa Suomesta ja suomalaisesta yhteiskunnasta	11
2.3.2 Ohjaus ja neuvonta	11
2.3.3 Käännös- ja tulkkipalvelut	12
2.3.4 Alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus	13
2.3.5 Kuntien taloudellinen tuki kotoutumisaikana	15
3. MAAHANMUUTTAJAT JA KOTOUTUMINEN HÄMEENKYRÖSSÄ.....	17
3.1 Tilastoja Pirkanmaalta ja Hämeenkyröstä.....	17
3.2. Kaikille ikäryhmille yhteiset palvelut	20
3.2.1 Sosiaalipalvelut.....	20
3.2.2 Terveyspalvelut.....	20
3.2.3 Elämänlaatupalvelut.....	21
3.2.4 Asuminen	22
3.3 Lasten ja perheiden palvelut	22
3.3.1 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut.....	22
3.3.2 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveyspalvelut	23
3.3.3 Varhaiskasvatus.....	24
3.3.4 Esiopetus, perusopetus, valmistava opetus ja S2-opetus.....	24
3.3.5 Toiseen asteen koulutus	26
3.3.6 Aamu- ja iltapäivätoiminta	26
3.3.7 Nuorisopalvelut ja nuorisotyö	26
3.3.8 Hämeenkyrön hybridiyksikkö	27
3.4 Aikuisten palvelut	28
3.4.1 Työllisyyspalvelut	29
3.4.2 Ikäihmisten palvelut	29
3.5 Kolmannen sektorin toimijat.....	30
3.5.1 Paikalliset yhdistykset ja Rönsy ry	30

3.5.2 SPR:n Hämeenkyrön osasto.....	30
3.5.3 Hämeenkyrön seurakunta.....	30
3.5.4 Hämeenkyrön Yrittäjät ry	31
4 TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	32
4.1 Kotouttamisohjelman tavoitteet ja periaatteet	32
4.2 Seuranta ja arviointi	35
LIITE 1: Hyödyllisiä linkkejä	37
LIITE 2: Kotouttamisen toimijat ja työnjako	38

KUNNANJOHTAJAN ALKUSANAT

[Laki kotoutumisen edistämisestä](#) (jäljempänä kotoutumislaki) 30 § toteaa, että kunnan on huolehdittava kunnan palvelujen soveltumisesta myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille kotoutumislainsäädännössä tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on myös huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Hämeenkyrön ja Ikaalisten yhdessä laatima edellinen kotouttamisohjelma on hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.2.2014 § 2. Tilanne Hämeenkyrössä on sen jälkeen muuttunut, kun kuntaan perustettiin syksyllä vuonna 2015 alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksikkö. Sen jälkeen kunnanvaltuusto päätti 22.2.2016 § 5 tehdä sopimuksen Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa alaikäisten oleskeluluvan saaneiden henkilöiden kuntaan osoittamisesta. Tämän sopimuksen nojalla perustettiin oleskeluluvan saaneille nuorille perheryhmäkoti 1.5.2016. Seuraavana vuonna alaikäisyksikön toiminta laajeni maan ensimmäiseksi alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden lasten ja nuorten yhteiseksi asumisyksiköksi. Tämä niin sanottu hybridiyksikkö toimii Hämeenkyrössä edelleen Suomen Punaisen Ristin ylläpitämänä. Hybridiyksikössä lapsi tai nuori voi asua turvapaikanhakijavaiheesta alkaen ja siirtyä asteittain tukiasumisen kautta itsenäiseen asumiseen.

Nyt laadittu kotouttamisohjelma on tehty Hämeenkyrön kunnan tarpeisiin. Kotouttamisohjelma on tarkoitettu työvälineeksi ja oppaaksi kaikille Hämeenkyrön kunnassa työskenteleville, jotka työssään kohtaavat maahan muuttaneita kuntalaisia. Kotouttamisohjelmassa on esitelty kaikille kuntaan rekisteröityneille maahanmuuttajille tuotettavia palveluita. On tärkeää muistaa, että kuntaan rekisteröityneet maahanmuuttajat ovat kuntalaisia Hämeenkyrössä, siinä missä kantaväestöön kuuluvatkin. He edustavat pääosin nuorta ja työikäistä väestöä ja siksi myös heidän opiskelunsa, ammattiin valmistumisensa ja työllistymisensä ovat kunnan intressissä.

Tällä ohjelmalla kunta osoittaa, että kuntastrategian tavoite, hyvinvoiva hämeenkyröläinen, koskee kaikkia kuntalaisia.

Antero Alenius
Kunnanjohtaja

KÄSITTEITÄ

Maahanmuuttaja	Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.
Ulkomaalainen	Suomen lainsäädännön näkökulmasta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.
Ulkomaalaistaustainen	Ulkomaalaistaustaisella tarkoitetaan Tilastokeskuksen määritelmässä henkilöä, jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Suomen väestötietojärjestelmässä.
Siirtolainen	Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa. Siirtolaisuus voi olla vapaaehtoista tai pakkoon perustuvaa.
Pakolainen	Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aiheutta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta (YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan). Pakolaisiksi kutsutaan Suomessa yleensä myös henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.
Kiintiöpakolainen	Henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa. Suomen kiintiö vuonna 2020 on 850 henkilöä. Suomi painottaa kiintiöpakolaisten valinnassa haavoittuvimpia ryhmiä, kuten lapsiperheitä ja vaikeassa asemassa olevia naisia, kuten yksinhuoltajia. Hämeenkyrön kunnalla ei ole sopimusta kiintiöpakolaisten vastaanotosta.
Hätätapaukset	YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaisiksi määrittelemät henkilöt, joita järjestö tarjoaa kiireellisesti uudelleen sijoitettaviksi. Kiireellisyyden syyt ovat usein henkilön turvallisuuteen tai terveydentilaan liittyviä. Henkilöt otetaan UNHCR:n asiakirjojen perusteella ilman suomalaisten viranomaisten haastatteluja. Suomeen sijoitettavat hätätapaukset ovat osa vuotuista pakolaiskiintiötä, viime vuosina vuosittain 100 henkilöä.
Oleskelulupa	Ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettävää lupa toistuvasti saapua maahan ja oleskella maassa. Perusteena voi olla esimerkiksi työ, opiskelu, perheside tai kansainvälinen suojelu. Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Ensimmäinen oleskelulupa Suomeen on aina määräaikainen.
Turvapaikanhakija	Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskelulupaa vieraasta maasta. Henkilöllä on oikeus vastaanottopalveluihin (mm. majoitus, ravinto, sosiaali- ja terveyspalvelut) turvapaikkahakemuksensa käsittelyn ajan. Työnteko-oikeus 3-6kk hakemuksen jättämisestä.

Kansainvälinen suojelu	Turvapaikanhakija hakee Suomesta kansainvälistä suojelua, joka tarkoittaa pakolaisasemaa tai toissijaista suojelua. Jos kansainvälistä suojelua ei myönnetä, turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan myös yksilöllisestä inhimillisestä syystä.
Paluumuuttaja	Ulkosuomalainen, joka on pidemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa pysyväisluonteisesti Suomeen. Suomessa paluumuuttajakäsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä, sekä 2. maailmansodassa vapaaehtoisena Suomen armeijassa palvelleisiin.
Edustaja	Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulevalle, kansainvälistä suojelua hakevalle lapselle on lain mukaan määrättävä edustaja. Edustaja käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöön ja varallisuuteen kohdistuvissa asioissa silloin, kun lapsella ei ole muuta laillista edustajaa Suomessa.
Perheenyhdistäminen	Suomessa luvallisesti oleskelevan henkilön perheenjäsenet voivat hakea oleskelulupaa Suomeen perhesiteen perusteella. Suomessa asuva perheenjäsen, jota kutsutaan perheenkokoajaksi, on voinut muuttaa Suomeen esimerkiksi työhön, opiskelijaksi tai hän on voinut saada Suomesta turvapaikan. Perheenyhdistäminen edellyttää yleensä turvattua toimeentuloa Suomessa. Tavallisesti toimeentulo turvataan perheenkokoajan palkkatuloilla.
Kotouttaminen	Kotouttaminen on kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisien ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.
Kotoutuminen	Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.
Vieraskielinen	Äidinkieli on jotain muuta kuin suomi, ruotsi tai saame.

1 JOHDANTO

Tämän kotouttamisohjelman laatimisesta on vastannut poikkihallinnollinen työryhmä. Tukea ohjelman laadintaan on saatu myös Kotona Suomessa- hankkeen (ESR) aluekoordinaattorilta.

Ohjelmaa työstänyt työryhmä kartoitti kotoutumista tukevia ja haastavia asioita ja pyysi kommentteja työryhmäläisten taustaorganisaatioista. Kotouttamisohjelman valmisteluun liittyen pidettiin myös kaksi laajempaa työkokousta, joihin oli kutsuttu toimijoita kunnan hallinnon-alojen eri yksiköistä ja kolmannelta sektorilta. Työtapojen toimivuutta ja niiden muutostarpeita tarkasteltiin etenkin asiakkaiden näkökulmasta.

Työryhmän yhteisessä työskentelyssä kotouttamisohjelman keskeisiksi teemoiksi määriteltiin **valtavirtaistaminen** sekä **kotoutujan osallisuus**. Ohjelman toimenpide-ehdotuksissa on erityisesti painotettu näistä teemoista nousevia tavoitteita. Valtavirtaistamisella tarkoitetaan kotouttamisen näkökulman sisällyttämistä kaikkeen toimintaan sekä maahanmuuttajaväestön tarpeisiin ja kotouttamiseen liittyvän osaamisen vahvistamista. Kotouttaminen kuuluu kaikille. Osallisuus puolestaan on jokaisen oikeutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon ja asuntoon sekä sosiaalisiin suhteisiin. Jokaisella pitää olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen.

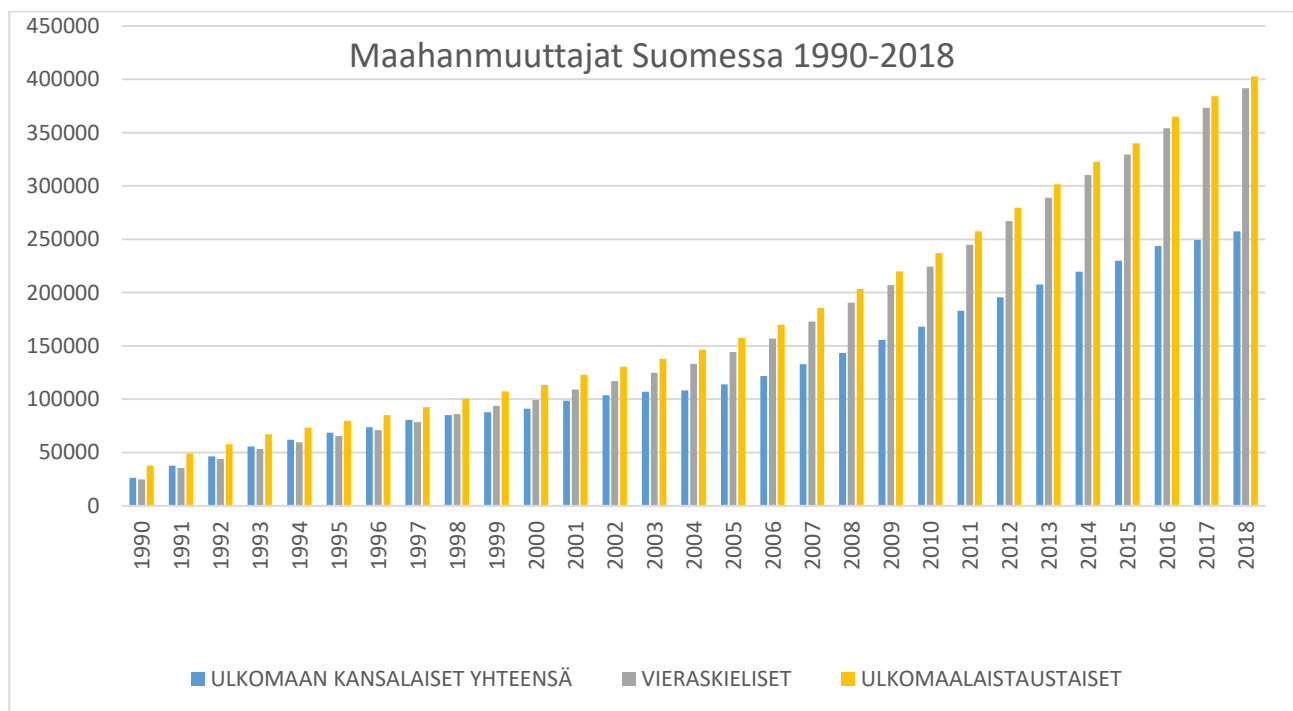
Kotoutumislaki velvoittaa kuntaa luomaan toimivan yhteistyöverkoston eri viranomaisten, maahanmuuttajien, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kesken. Yli hallintorajojen ulottuva yhteistyö tähtää maahanmuuttajien oma-aloitteisuuden ja osallistumisen lisäämiseen. Tätä työtapaa on myös painotettu, ja kotouttamisohjelman toivotaan edelleen lisäävän moniammatillista yhteistyötä, sekä edistävän askelia kohti selkiintyvää työn- ja vastuunjakoa. Selkeytyvät toimintatavat, palvelut ja palvelukokonaisuudet hyödyttävät kaikkia kuntalaisia, ja paikallisen keskustelun jatkaminen eri yhteyksissä kotouttamisohjelmaan liittyvien asioiden tiimoilta on tärkeää.

2 MAAHANMUUTTO, KOTOUTUMINEN JA KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET SUOMESSA

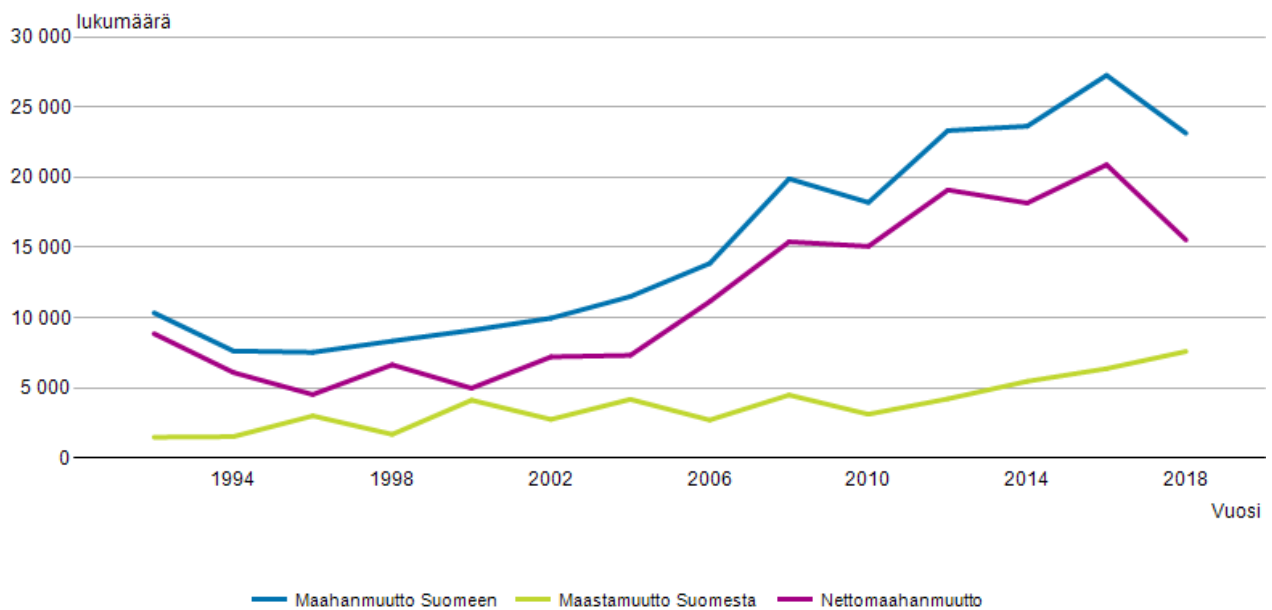
Suomessa maahanmuutto alkoi lisääntyä voimakkaasti 1990-luvun ensimmäisinä vuosina, ja sen myötä syntyi tarve yhtenäisemmän maahanmuuttoon liittyvän ohjeistuksen laatimiseen. Ensimmäinen maahanmuuttajien kotouttamista koskeva laki, laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, tuli voimaan 1.5.1999 eli noin 20 vuotta sitten. Maahanmuutto oli tuolloin ensisijaisesti humanitääristä muuttoa, kuten kiintiöpakolaisten vastaanottoa, joten laki kirjoitettiin vastaamaan aikansa tarpeita. Lainsäädäntöä on kuitenkin jouduttu muuttamaan useaan otteeseen, kun maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet. Suomeen on 2000-luvulla muutettu perhesyiden ja kansainvälisen suojelun lisäksi yhä enemmän myös työn ja opiskelun vuoksi.

2.1 Maahanmuuttajat Suomessa

Kuten alla olevasta kuviosta voi todeta, niin ulkomaalaisten, vieraskielisten kuin ulkomaa-laistaustaistenkin määrä Suomessa on 1990-luvulta lähtien melko tasaisesti kasvanut. Viimeisten vuosien aikana nettomaahanmuutossa on kuitenkin tapahtunut käänne laskusuuntaan, mutta ikääntyvän Suomen väkiluku kasvaa edelleen pitkälti maahanmuuton ansiosta.

Maahan-, maasta- ja nettomaahanmuutto lähtö- ja määrämaan mukaan 1990-2018

Lähde: Muuttoliike, Tilastokeskus

Usein ajatellaan maahanmuuton tarkoittavan ainoastaan turvapaikanhakijoina tai pakolaisina Suomeen saapuvia ulkomaalaisia. Suurin osa oleskeluluvan saaneista on kuitenkin muista syistä kuin turvapaikkamenettelyn kautta maahan tulleita, kuten työntekijöitä, opiskelijoita ja perheenjäseniä. Vuonna 2019 Maahanmuuttovirasto teki oleskelulupiin liittyviä päätöksiä kaikkiaan 70823 kappaletta, sisältäen turvapaikkahakemuksiin tehdyt päätökset. Näistä myönteisiä oli kaikkiaan 61375 kappaletta eli 86,6%. Suurimmat kansalaisuusryhmät kaikista oleskeluluvan saaneista olivat Venäjä (12,4%), Irak (8,5%), Intia (8%), Ukraina (6,5%) ja Kiina (6,6%). Kaikista oleskeluluvan saaneista työikäistä väestöä (18-64-vuotiaita) oli 80% ja alle 18-vuotiaita lapsia 19,4%. Vuonna 2019 kansainvälisen suojelun perusteella tehtiin kaikkiaan 7494 päätöstä, näistä myönteisiä oli 2959 eli 39,5%. Turvapaikkamenettelyn kautta oleskeluluvan saaneet ovat viime vuosina tavallisimmin olleet Irakin, Afganistanin tai Somalian kansalaisia.

2.2 Kotouttamisen valtakunnalliset linjaukset

Viime vuosikymmeninä maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet. Suomeen on 2000-luvulla muutettu perhesyiden ja kansainvälisen suojelun lisäksi yhä enemmän myös työn ja opiskelun vuoksi. Samalla maahanmuuttopolitiikan painopistealueet ovat muuttuneet ja lainsäädäntöä on täytynyt uudistaa. Maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevat kysymykset ovat alkaneet saada yhä näkyvämpää sijaa myös hallitusohjelmissa ja eri hallinnonalojen toiminnassa. Kotoutumisen tukeminen ei olekaan vain yhden hallinnonalan tehtävä ja tavoite, vaan kotoutumisen tukea toteutetaan eri toimialoilla niin valtakunnallisesti, alueellisesti kuin paikallisestikin.

2.2.1 Valtion kotouttamisohjelma

Suomen lainsäädäntö ja valtion kotouttamisohjelma luovat perustan kaikelle eri tason toimijoiden kotouttamistyölle. Suomen maahanmuuttopolitiikka ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelu perustuvat hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan sekä kansainvälisiin sopimuksiin. Näistä sopimuksista tärkeimpiä ovat Euroopan ihmisoikeussopimus, kidutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus sekä Geneven pakolaissopimus. Maahanmuuttopolitiikalla edistetään myös sellaista maahanmuuttoa, jota Suomi tarvitsee muun muassa väestön ikääntymisen johdosta. Samalla kun liikkuvuutta sujuvoitetaan, tavoitteena on pitää maahanmuutto Suomeen hallittuna. Hallittu maahanmuutto ottaa huomioon ulkomaalaisten oikeusaseman turvaamisen, kansainväliset velvoitteet sekä yhteiskunnan kestokyvyn ja turvallisuuden. Valtion maahanmuuttoliittinen linja, kotouttamista ohjaava lainsäädäntö ja valtion kotouttamisohjelma luovat raamit kotouttamistyölle alueilla ja kunnissa.

Valtion kotouttamisohjelma (Valko) perustuu lakiin kotoutumisen edistämisestä, jonka 34 §:n mukaisesti valtioneuvosto päättää valtakunnallisesta kotouttamisen kehittämisestä laatimalla kotouttamisen tavoitteet sisältävän valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kotouttamisohjelma sisältää tavoitteet ja toimenpiteet valtakunnalliselle kotouttamisen kehittämiselle. Valkon tavoitteena on edistää yhteiskunnallista muutosta sekä sisällöillä että valmisteluprosessilla ja lisätä yleistä tietoa kotoutumisesta. Virkamiesten ja kotouttamistoimijoiden työtä ohjaavan kotouttamisohjelman valmistelua koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö.

Työ ja elinkeinoministeriö valmistelee [valtion kotouttamisohjelmaa vuosille 2020-2023](#) ja ohjelma annetaan selontekona eduskunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä.

2.2.2 Laki kotoutumisen edistämisestä ja yhdenvertaisuuslaki

[Laki kotoutumisen edistämisestä](#) päivitettiin viimeksi vuonna 2010 vastaamaan silloista tarvetta maahanmuuttajien kotouttamisessa ja kotoutumisessa. Nykyinen kotoutumislaki tuli voimaan vuonna 2011. Lain nimi muuttui samalla kotouttamisen edistämisestä kotoutumisen edistämiseksi, mikä kuvaa hyvin lain aktivoivaa henkeä: maahanmuuttaja itse aktiivisesti osallistuu omaan kotoutumisprosessiinsa, ja erilaisten monikulttuuristen verkostojen ja yhdistysten rooli kasvaa. Viranomaisten on aktiivisesti vahvistettava maahanmuuttajan omia resursseja ja otettava asiakkaan tarpeet yksilöllisesti huomioon yhteistyössä hänen oman verkostonsa kanssa. Kotoutumislain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista sekä maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kotoutumislaisissa määritelläänkin useita toimia, keinoja ja palveluita tämän tarkoituksen toteuttamiseksi.

Kotoutumislain lisäksi kotouttamisohjelman laadintaa ohjaa [yhdenvertaisuuslaki](#), jonka ”tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa” (1 §). Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan ”viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on oltava suunnitelma tarvitta-

vista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.” Lisäksi 8 §:ssä todetaan, että ”kehtään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.”

Kotoutumislaisissa siis säädetään toimista, joilla yhdenvertaisuutta pyritään toteuttamaan järjestämällä maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa kotoutumista tukevat palvelut.

Yhdenvertaisuuslaki taas takaa, että maahanmuuttajien oikeudet osallisuuteen, osallistumiseen ja palveluihin ovat yhdenvertaiset kantaväestön kanssa. Liitteenä 2 olevassa taulukossa on listattuna keskeisimpiä kotoutumiseen ja kotouttamiseen kytkeytyviä valtakunnallisia, alueellisia ja muita toimijoita sekä kunkin toimijan keskeisin tehtävä osana kotouttamistyön kokonaisuutta.

2.3 Kotoutumista edistävät toimenpiteet

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat esimerkiksi pääsy koulutukseen tai työhön, suomen tai ruotsin kielen taito, toimivat sosiaali- ja terveystalvet, turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö sekä mielekäs vapaa-ajan toiminta. Vastikään maahan muuttanut tarvitsee kuitenkin tietoa ja ohjausta kotoutumista tukeviin palveluihin, jotta osallistuminen ja osallisuuden kokemukset ovat mahdollisia.

2.3.1 Perustietoa Suomesta ja suomalaisesta yhteiskunnasta

Viranomaiset ovat kotoutumislain mukaan velvollisia antamaan maahanmuuttajalle tietoa suomalaisesta palvelujärjestelmästä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumislain mukaisista kotoutumista edistävistä toimenpiteistä. Perustietoaaineisto, [Tervetuloa Suomeen -opas](#) tai verkkoversioon ohjaava esite annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä, eli Maahanmuuttovirastossa, maistraateissa tai Suomen edustustossa ulkomailla. Opasta on saatavilla sähköisenä kahdellatoista eri kielellä. Opasta saa myös painettuna suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Lisäksi useilla muilla kielillä on saatavilla pienempi esite, joka ohjaa lukemaan opasta verkosta. Työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus koordinoi oppaan päivittämistä ja jakelua.

Perustietoa maahanmuuttajille yhteiskunnan toiminnasta ja mahdollisuuksista Suomessa löytyy useilla kielillä myös [InfoFinlandin](#) sivuilta.

2.3.2 Ohjaus ja neuvonta

Kaikilla viranomaisilla on velvollisuus ohjata ja neuvoa uusia kuntalaisia toimialaansa liittyvissä asioissa ja palveluissa sekä ohjata tarpeen vaatiessa eteenpäin. Alkuvaiheessa maahanmuuttajan tuen ja ohjauksen tarve on suuri, koska suomen kieli, kulttuuri ja paikalliset toimintatavat ovat yleensä vielä vieraita. Erilaiset kulttuuriset tavat, arvot ja käsitykset voivat saada aikaan myös väärinkäsityksiä. Perehdyttäminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä

paikallisiin ja alueellisiin palveluihin ja toimintamalleihin on keskeinen osa kotouttamista. Kukin kunnan toimija vastaa omalta osaltaan maahanmuuttajien opastamisesta ja perehdyttämisestä oman toimialueensa palveluihin ja käytäntöihin.

Myös kunnat itse sekä muut toimijat tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa maahanmuuttoon ja kotouttamistyöhön liittyvissä kysymyksissä. Työ- ja elinkeinoministeriössä toimivan kotouttamisen osaamiskeskuksen tavoitteena onkin tukea maahanmuuttajien kotoutumista edistävää työtä ja hyviä käytäntöjä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Osaamiskeskuksen ylläpitämä kotouttaminen.fi-sivusto on suunnattu työssään maahanmuuttajia kohtaaville, kotouttamisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille.

2.3.3 Käännös- ja tulkkipalvelut

Kielipalveluilla tarkoitetaan käännös- ja tulkkipalveluja. Kotoutumislaisissa säädetään, että viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa [kielilain](#) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi kyseisessä laissa tarkoitettussa asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomainen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Tulkin varaa se työntekijä, joka tulkkia tarvitsee, ja tilaajalla on kielipalveluita käyttäessään vastuu laadukkaiden ja ammatillisten palveluiden käyttämisestä. Asiakkaan oikeuksien, taloudellisten etujen tai lainmukaisten velvollisuuksien ollessa kyseessä on ensiarvoisen tärkeää, että tulkki on ammatillinen ja pätevä. Siksi viranomaisasioinneissa on aina käytettävä ammattitulkkia, ei koskaan lasta, lähiomaista tai tuttavaa. Kirjallisen materiaalin käyttämisessä on hyvä huomioida, ettei aikuinenkaan maahanmuuttaja välttämättä ole suomeksi tai äidinkielellään luku- ja kirjoitustaitoinen.

Tulkki- ja käännöspalveluja tuottavat useat tulkkikeskukset, joiden kielivalikoimat ja tilaustavat vaihtelevat. Esimerkiksi [Pirkanmaan tulkkikeskukset](#) on mahdollista tilata myös koulutusta liittyen tulkin käyttöön asiakas- ja potilastilanteissa. Tulkkauspalvelujen saatavuutta lyhyelläkin tilausajalla eri tulkkikeskuksista voidaan parantaa käyttämällä video- ja puhelin-tulkkausta, joihin useimmissa tulkkikeskuksissa on mahdollisuus. Puhelin- tai videotulkkkaus on usein myös läsnäolotulkkausta edullisempaa eikä aiheuta esimerkiksi tulkin matkakuluja. Tulkkausta tarvitseva toimija kulloinkin arvioi, onko läsnäolotulkkkaus kuitenkin asian luonne ja tulkkauksilanne huomioon ottaen paikallaan.

Kielipalveluja tulee siis käyttää erityisesti maahantulon alkuvaiheessa sekä silloin, kun on päätettävä maahanmuuttajan oikeuksista, etuuksista ja velvollisuuksista tai kun asian selvittäminen muutoin sitä vaatii. Hämeenkyrön kunta ei toistaiseksi ole kilpailuttanut tulkkipalveluita, vaan eri tulkkikeskuksia voidaan käyttää kulloisenkin tarpeen ja kyseisen kielen saatavuuden mukaan. Jokainen kunnan hallintokunta varaa omaan budjettiinsa tarvittavan määrärahan tulkkauspalvelujen ostamiseen. Hallintokunnat vastaavat itse tulkkauksien kustannuksista niiden maahanmuuttajien osalta, joiden kohdalla kunta ei saa valtiolta korvausta pakolaisaseman tai paluumuuton perusteella.

2.3.4 Alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus

Kotoutumista edistävän lain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus alkukartoitukseen, jossa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä. Alkukartoituksessa selvitetään muun muassa kotoutujan luku- ja kirjoitustaito, suomen kielen taito, aikaisempi koulutus ja työkokemus, erityistiedot ja -taidot sekä osaaminen ja muut vahvuudet, maahanmuuttajan omat koulutus- ja työllistymistoiveet sekä elämäntilanne ja siitä johtuvat muut palvelutarpeet. TE-toimiston alkukartoituksen yhteydessä maahanmuuttaja saatetaan ohjata kielitestiin suomen kielen lähtötason ja kielen opiskelun valmiuksien kartoittamiseksi.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti [toimeentulotuesta annetun lain](#) mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumislain mukaan kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa hyödyntäen tulkkipalveluita tarpeen mukaan. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kotoutumissuunnitelmaa tehtäessä täydennetään alkukartoituksessa kartoitettuja asioita ja selvitetään asiakkaan kotoutumiseen sisältyviä mahdollisuuksia ja palvelutarpeita. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröimisestä, ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin yleensä kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta.

Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia kunnassa myös perheelle, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien ja perheenjäsenille laadittujen muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan kunnassa myös alaikäiselle maahanmuuttajalle, jos siihen on hänen yksilöllisistä olosuhteistaan johtuva tarve. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa ja sitä laadittaessa on selvitettävä alaikäisen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa, ja huoltaja tai edustaja käyttää alaikäisen puhevaltaa siten kuin hallintolaissa tarkemmin säädetään. Alaikäisen suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa.

Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista ja päivitettävä sitä lainsäädännössä määritellyllä tavalla asiakkaan tarpeista lähtien. Kotoutumissuunnitelman laatineen tahon on myös aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle tämän

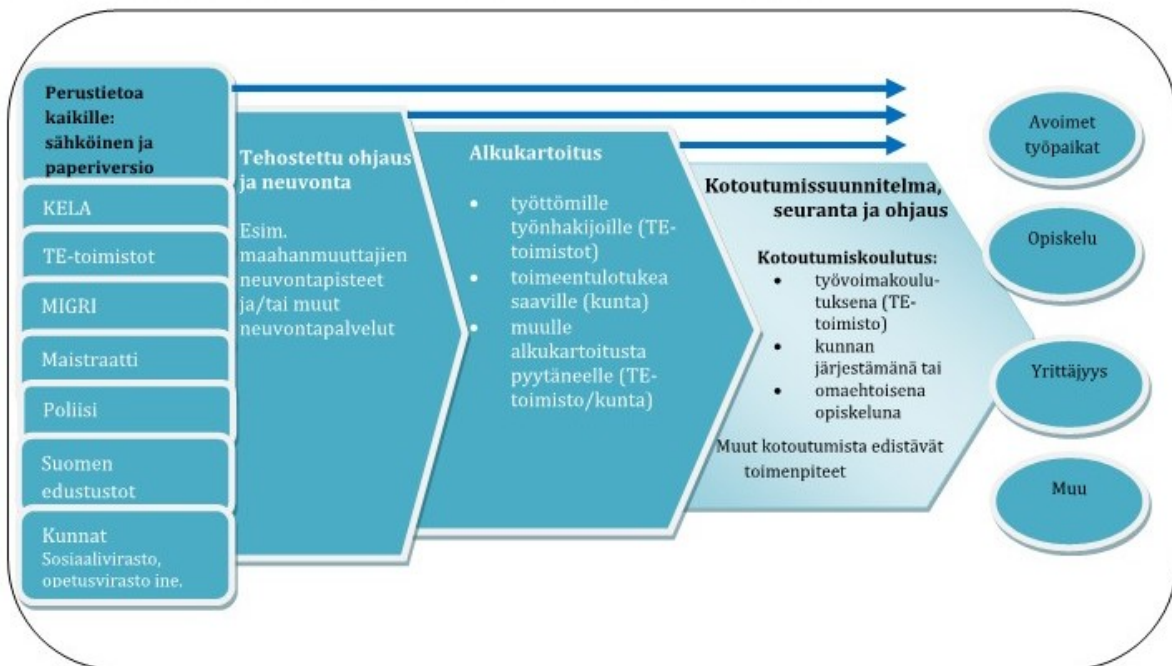
kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Maahanmuuttajan puolestaan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan asiakkaan tai perheen tilanteeseen nähden riittävän monialaisena yhteistyönä, ja sitä laadittaessa on otettava huomioon myös muut asiakkaan tilanteeseen vaikuttavat suunnitelmat. Tämän vuoksi maahanmuuttajan tilanteesta ja tarpeista lähtevä monialainen yhteistyö myös kotoutumissuunnitelmien suhteen on keskeistä, yhteistyön mahdollistamiseksi kotoutumislaki (87§) antaa myös melko laajat tiedonsaantioikeudet suunnitelman laatijalle. Kunnassa etenkin työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittaminen ja ohjaaminen alkukartoitusten ja kotoutumista tukevien palveluiden piiriin on tärkeää, sillä maahanmuuttaja ei välttämättä vielä itse tiedä oikeuksistaan tai velvollisuuksistaan Suomessa.

Kotoutumistuki on kotoutumissuunnitelman ajaksi tarkoitettu taloudellinen tuki, jonka avulla pyritään parantamaan työelämää ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä. Kotoutumistuki muodostuu Kelan myöntämästä työmarkkinatuesta ja siihen mahdollisesti liittyvästä kulukorvauksesta. Kotoutumistukea maksetaan TE-toimiston kanssa laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan sisältyvän kotoutumiskoulutuksen tai omaehtoisen opiskelun ajalta. Etenkin alkuvaiheessa kotoutumiskoulutus on usein maahanmuuttajan kielitaitoon ja opiskeluvalmiuksiin perustuvaa suomen kielen ja kulttuurin koulutusta, mutta maahanmuuttajan yksilöllisen tilanteen mukaan se voi olla myös esimerkiksi aiemman osaamisen tunnustamiseen tähtäävää koulutusta tai lukio- tai ammatillisia opintoja. Mikäli maahanmuuttaja ei ole TE-palveluissa kotoutumispalveluiden asiakkaana eikä siten oikeutettu kotoutumistukeen, hän turvaa toimeentulonsa omilla palkka- tai yritystuloillaan tai samoilla sosiaaliturvaetuuksilla kuin kantasuomalaisetkin (esim. perhe-etuudet, opintoetuudet, vammaisetuudet, eläkkeet). Monille maahanmuuttajille suomalainen sosiaaliturva- ja etuusjärjestelmä on vieras, joten he voivat tarvita ohjausta esimerkiksi Kelan palveluihin ja etuuksien piiriin hakeutumisessa.

TE-toimiston tai kunnan maahanmuuttajapalveluissa asiakkuus kestää yleensä enintään kolme vuotta, ja viimeistään tämän kotoutumisajan päättyessä maahanmuuttajan asiakkuus siirtyy tarpeen mukaan TE-toimiston tai kunnan peruspalveluihin.

YKSILÖLLISET KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT PALVELUT

Lähde: kotouttaminen.fi

2.3.5 Kuntien taloudellinen tuki kotoutumisaikana

Työperäiset maahanmuuttajat perheineen käyttävät kuntien ja alueiden palveluita ja tuovat kunnille tuloja esimerkiksi tuloverotuksen kautta. Lisäksi kunnan maahanmuuttajataustaisen väestön osuus vaikuttaa kunnan valtionosuuden määrään, jota korotetaan vieraskielisyyskertoimella.

Kunnalla on velvollisuus järjestää sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä esiopetusta. Jos opetukseen osallistuvalla ei ole virallista kotikuntaa, valtiovarainministeriö maksaa opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen. Lisäksi valtio myöntää opetus- ja kulttuuriministeriön kautta rahoitusta sellaiseen toimintaan, jota valtiovarainministeriön hallinnoima kuntien ikäluokkapohjainen valtionosuus ei kata, esimerkiksi maahanmuuttajille järjestettävään perusopetuksen valmistavaan opetukseen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen sekä lisä- ja aineopetukseen.

Turvapaikkamenettelyn ja pakolaiskiintiön kautta oleskeluluvan saaneista henkilöistä valtio korvaa kotoutumislain perusteella kunnille kotoutumisen edistämiseksi järjestettyjen toimenpiteiden aiheuttamia kustannuksia. Kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunta on laatinut kunnan kotouttamisohjelman ja tehnyt sopimuksen pakolaisten kuntaan osoittamisesta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa. Korvaukset ja kautuvat laskennallisiin korvauksiin sekä toteutuneiden kulujen mukaan maksettaviin korvauksiin.

Kunta saa laskennallista korvausta jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä 2300 euroa/vuosi yli 7-vuotiaista ja sitä vanhemmista sekä 6845 €/vuosi alle 7-vuotiaista. Korvausaika on 4

vuotta kiintiöpakolaisina tulleista henkilöistä ja 3 vuotta turvapaikkamenettelyn kautta tul-
leista henkilöistä. Laskennallinen korvaus maksetaan pakolaisten ohjauksen, neuvonnan ja
muun kotoutumista tukevan toiminnan järjestämistä varten.

Toteutuneiden kulujen perusteella korvataan sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuk-
set, kunnan maksama toimeentulotuki, tulkkaus- ja käännöspalvelut ja ilman huoltajaa
maassa asuvien lasten ja nuorten tuki, alkukartoituksen järjestäminen, paluumuuttoavustus
ja ihmiskaupan uhrien auttaminen. Lisäksi voidaan korvata entisen Neuvostoliiton alueelta
peräisin olevista ja Suomea sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvia kus-
tannuksia.

Erityiskustannuksia voivat olla esimerkiksi huomattavan suuret terveyden- tai sosiaalihuol-
lon kulut tai opiskelun erityisestä tuesta aiheutuvat kulut. Huomattavan suurena pidetään
kunnalle kustakin maahanmuuttajasta maksettavan laskennallisen korvauksen (2300
€/6845 €/ vuosi) ylittäviä kustannuksia. Erityiskustannuksina voidaan korvata myös kotoutu-
mislain mukaisen jälkihuollon kustannuksia siihen saakka, kun alaikäisenä ilman huoltajaa
maahan tullut nuori täyttää 21 vuotta. Erityiskustannussopimusta on haettava ELY-
keskuksesta kullekin kuntalaiselle erikseen, ja vahvistetun sopimuksen perusteella korvauk-
sia tulee hakea viimeistään kahden vuoden kuluttua korvauksiin oikeuttavien toimien toteut-
tamisesta. Kukin kunnan palvelualue vastaa osaltaan siitä, että erityiskustannusten korvauk-
siin oikeuttavia kuluja seurataan, palveluita järjestävät toimijat tietävät mitkä kustannukset
oikeuttavat korvauksiin ja että korvaukset tulevat haetuksi ajallaan. Korvauksiin oikeuttavista
kuluista ja hakemusmenettelystä lisätietoa saa esimerkiksi www.kotouttaminen.fi -sivustolta.

Hämeenkyrö sai vuonna 2019 yhteensä 36 800,64 € laskennallista korvausta. Lisäksi kunta
sai toimeentulotuki- ja tulkki- ja kulkukuluja todellisten kustannusten mukaisina 9698,18 €. Sosiaali-
ja terveydenhuollon erityiskustannuksia ei ole haettu jälkihuollon toimeentulotukea lukuun
ottamatta vuonna 2019. Edellä mainittujen lisäksi ELY-keskus ja Maahanmuuttovirasto kor-
vaavat Hämeenkyrön kunnalle hybridiyksiköstä aiheutuvat kulut. Vuonna 2019 kustannuk-
set olivat 1 308 336,86 €, lisäksi kunnalle on korvattu hallinnon kuluina 30 000 €.

Kunnilla voi olla mahdollisuus lisätukeen pakolaisten ja hätätapausten vastaanotosta erilais-
ten hankkeiden puitteissa. Viime vuosina esimerkiksi Euroopan Turvapaikka-, maahan-
muutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF) rahoitettava, Työ- ja elinkeinoministeriön Sylvia-
hanke edistää kansainvälistä suojelua saavien vastaanottoa myöntämällä kunnille taloudel-
lista lisätukea ja lisäämällä tietoa vastaanotosta sekä kotoutumisesta. Sylvia-hankkeen toi-
mikausi on tällä hetkellä 31.3.2021 asti.

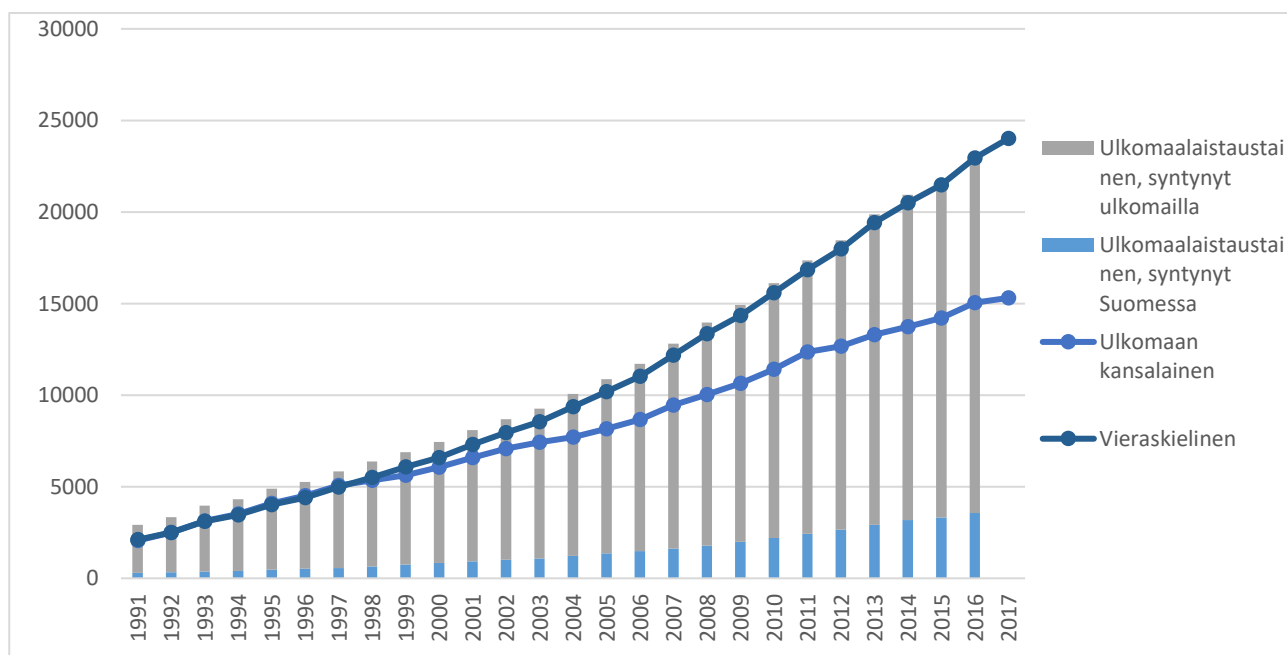
Sylvia-hankkeesta on voinut hakea laskennallisen korvauksen lisäosaa, joka maksetaan
henkilön ensimmäiselle todelliselle kotikunnalle. Hämeenkyrö on hakenut vuodelle 2019 tätä
lisäosaa 2012,50 €.

3. MAAHANMUUTTAJAT JA KOTOUTUMINEN HÄMEENKYRÖSSÄ

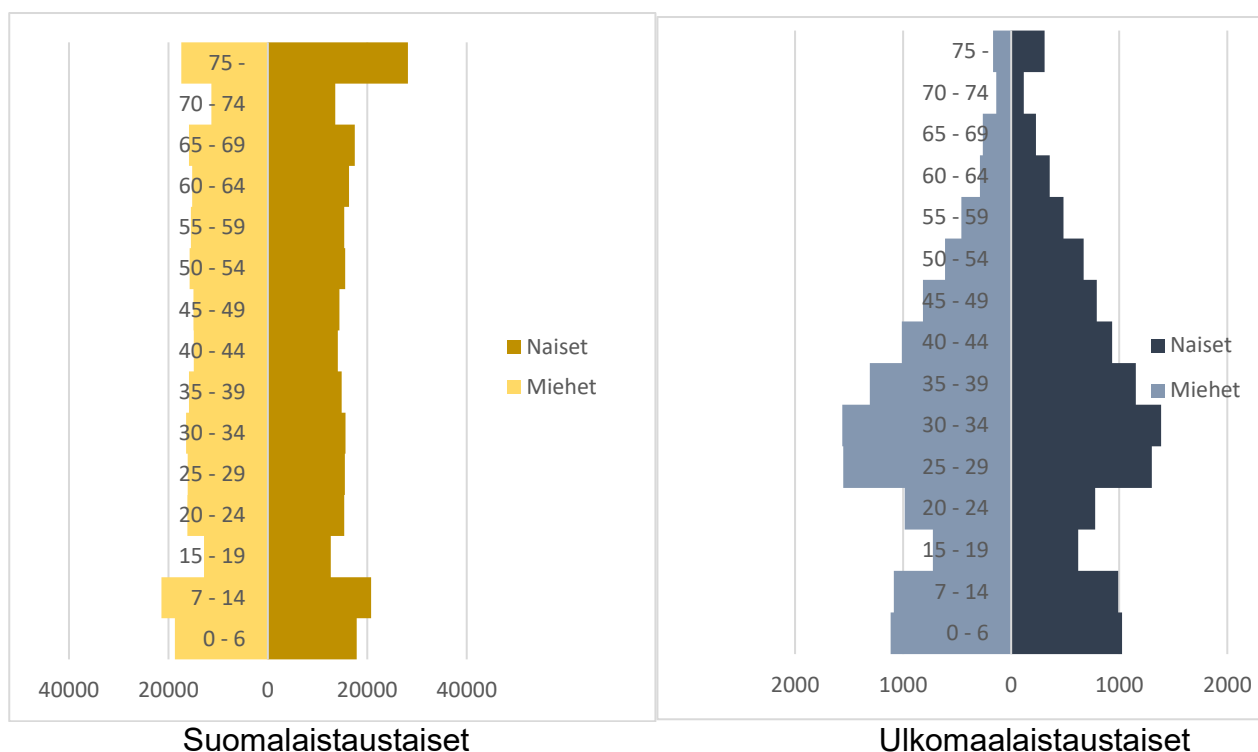
Maahanmuuttajien osuus Hämeenkyrön väestöstä on pieni, alle maakunnan keskiarvon. Vaikka määrä on vähäinen, tarjoaa ulkomaalaistaustaisten nuorehko ikärakenne paikkakunnalle mahdollisuuksia. Hyvän kotoutumisen tuloksena työvoiman tarjonta lisääntyy ja kunnan elinvoimaisuus paranee. Kunnan monipuoliset peruspalvelut toimivat myös maahanmuuttajien kotoutumisessa.

3.1 Tilastoja Pirkanmaalta ja Hämeenkyröstä

Tilastokeskuksen mukaan Pirkanmaalla asui vuoden 2018 lopussa yhteensä 515 095, joista 24 975 eli 4,8% oli vieraskielisiä. Valtakunnallisesti vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut noin 18400 henkilöllä (2017: 6,8% väestöstä, 2018: 7,1%), kun Pirkanmaalla vieraskielisten osuus väestöstä on pysynyt vuoden 2017 lopusta vuoden 2018 loppuun suurin piirtein samana. Pirkanmaalla asui vuoden 2018 lopussa noin 6,4 % kaikista Suomen vieraskielisistä. Alla olevassa kuviossa esitetään ulkomaalaisten, ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisten osuudet Pirkanmaalla vuosina 1991-2017.

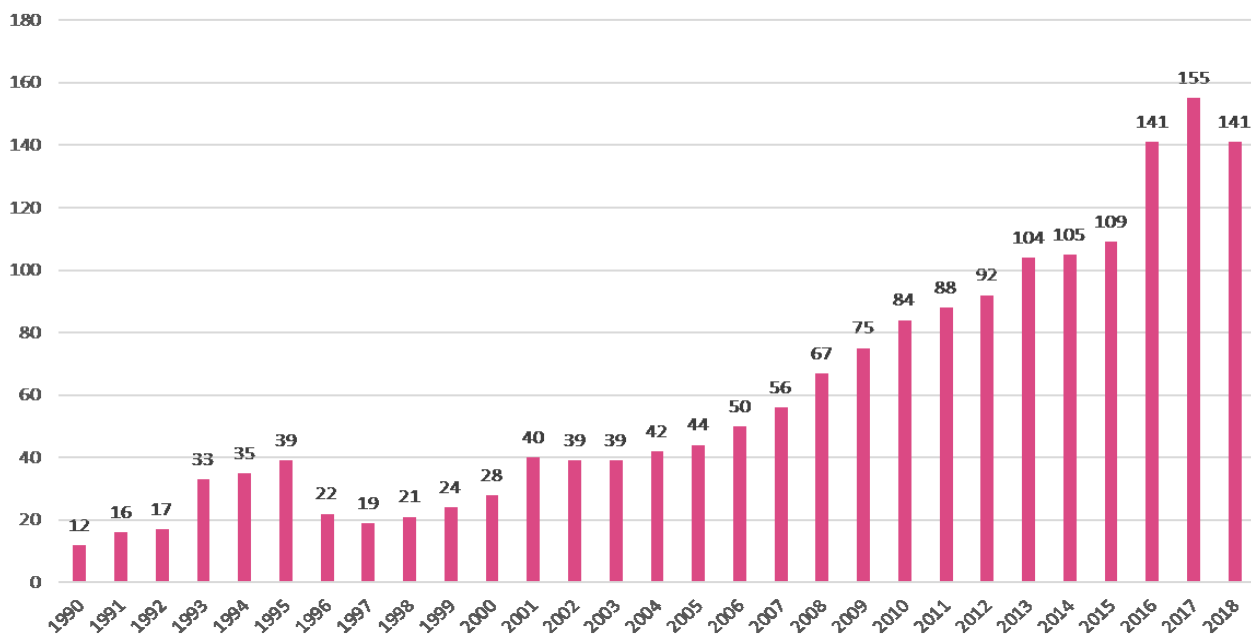
Pirkanmaan väestö ikääntyy, ja ikääntyneiden osuus väestöstä tulee tulevaisuudessa yhä kasvamaan suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Maahanmuuttajaväestössä työikäisten ja alle 18-vuotiaiden lapsien osuus on kantasuomalaisia suurempi, joten maahanmuuttaneet voivat tulevaisuudessa olla merkittävä työvoiman lähde. Koulutuksen ja työllistymisen edistäminen on kuitenkin oleellista, jotta maahanmuuttaja löytää mielekkään koulutuspolun, ammatin ja väylän työllistyä.

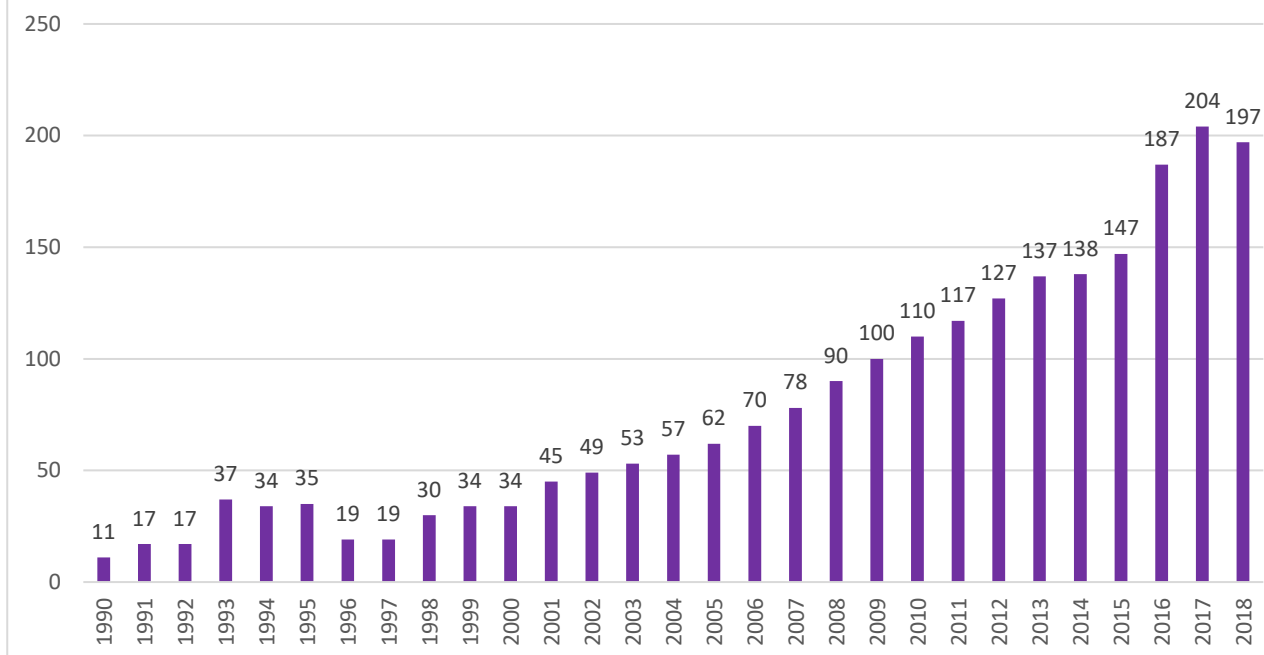
Pirkanmaan väestöpyramidi 2016

Hämeenkyrössä oli Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 lopussa 10510 asukasta. Ulkomaan kansalaisia oli Hämeenkyrössä 155 henkilöä eli noin 1,3% koko kunnan väestöstä. Vieraskielisiä kuntalaisia oli 197, eli 1,9 % kunnan asukkaista. Hämeenkyrössä vieraskielisten prosentuaalinen osuus väestöstä on pysynyt viime vuosina samana noin 1,9 prosennissa. Tampereella vastaava luku on viime vuosina ollut noin 7,5%.

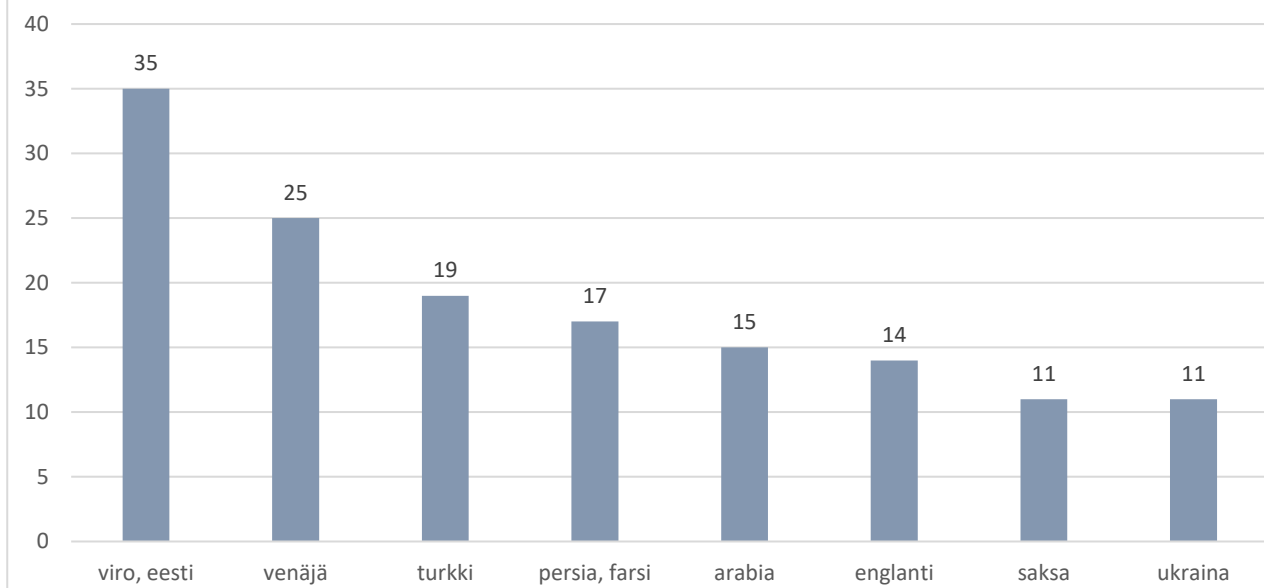
Ulkomaan kansalaiset Hämeenkyrössä 1990-2018

Vieraskieliset kuntalaiset Hämeenkyrössä 1990-2018

Puhutuimmat vieraat kielet Hämeenkyrössä 2018

3.2. Kaikille ikäryhmille yhteiset palvelut

Hämeenkyrössä monenlaisista taustoista tulevien maahanmuuttajien määrä on kasvanut mm. hybridiyksikön myötä. Maahanmuuttajilla on oikeus käyttää samoja palveluita kuin muillakin kuntalaisilla. Kunnan vastuulla on varmistaa, että sen palvelut soveltuvat eri maahanmuuttaja- ja kieliryhmien tarpeisiin.

3.2.1 Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluina järjestetään mm. sosiaalityön palveluita, perhepalveluita, vammaispalveluita ja ikäihmisten palveluita. Henkilökunnan on asiakastyössään otettava huomioon asiakkaiden kieli- ja kulttuurierot sekä ohjattava ja neuvottava palvelujärjestelmän käytössä.

Yhdenvertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteissa käytetään tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle selviää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa. Tulkkia tilattaessa on varattava usein kaksinkertainen aika normaaliin asiakaskäyntiin verrattuna ja huomioitava tarvittaessa tulkin sukupuolen merkitys.

Sosiaali- ja perhetyön yksikön tehtävänä on järjestää sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut kaikille niitä tarvitseville kunnan asukkaille. Sosiaalityön asiakkailla on usein erityisesti työllistymiseen, kouluttautumiseen, toimeentuloon, kuntoutumiseen ja muuhun hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tarpeita, ja työlle on ominaista laajamittainen moniammatillinen verkostotyöskentely. Perhekohtaisessa sosiaalityössä erityinen huomio kiinnitetään lasten sosiaalisen turvallisuuden varmistamiseen ja vanhemmuuden tukemiseen.

Viranhaltijoiden keskeinen tehtävä on osallistua maahanmuuttajien alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadintaan monialaisessa yhteistyössä ja tehdä niin maahanmuuttaja-asiakkaiden kuin muidenkin asiakkaiden kohdalla palvelutarpeen arvioinnit.

3.2.2 Terveyspalvelut

Hämeenkyrössä terveysongelmien ilmaantuessa otetaan yhteyttä Hämeenkyrön terveyskeskukseen, jossa hoitohenkilökunta arvioi hoidon kiireellisyyden ja laadun tarpeen ja ohjaa asiakkaan tarvitsemansa avun piiriin. Maahanmuuttopalveluihin perehtynyt sairaanhoitaja voi tarvittaessa tehdä terveystarkastukset ja antaa alkuvaiheen ohjausta terveyspalveluiden käyttöön. Vastaanotoilla maahanmuuttajan tilannetta arvioidaan kokonaisvaltaisesti, ja tarvittaessa hänet ohjataan myös muiden tarvittavien palveluiden piiriin.

Terveyskeskuksessa on käytössä myös sähköinen hoidontarpeen arviointi ([Klinik](#)) ja sähköinen ajanvaraus. Kunnan sivuilta löytyvät ohjeet terveyspalveluista. Palveluohjauksessa ja verkkopalveluihin ohjattaessa on kuitenkin huomattava, ettei kaikilla maahanmuuttajilla välttämättä ole sähköiseen asiointiin tarvittavia verkkopankkitunnuksia, ja kielitaidon ollessa vielä puutteellinen erilaisten sähköisten palveluiden käyttäminen voi olla vaikeaa. Yhteisen kielen puuttuessa saadaan älypuhelimien sovelluksen avulla tulkkipalvelua nopeasti vastaanotolle, tarvittaessa tulkki voidaan kutsua myös paikalle vastaanotolle. Erikoissairaanhoidon tarpeen ja lähetteen tekee perusterveydenhuollon lääkäri. Lähetteessä myös huomioidaan tulkkauksen tarve.

Maahanmuuttajat ovat oikeutettuja terveystieteiden hammashuollon palveluihin. Hammashoito on perushammashoitoa sekä suun terveyden ylläpitämistä. Kuntalaisten suun terveys on hammashoidon tavoite. Alaikäisenä myös turvapaikanhakijoilla on oikeudet samoihin terveyspalveluihin kuin kuntalaisilla.

3.2.3 Elämänlaatupalvelut

Elämänlaatupalvelut järjestää kotoutujille ja muille kuntalaisille palveluita kansalaisopiston, kirjaston, kulttuuri- ja nuorisopalveluiden, liikunnan ja musiikkiopiston alalla. Tarjonta on usein tietyille ikäryhmälle yhteistä asiakkaan taustasta riippumatta. Poikkeustapauksissa tarjotaan kotoutujille vain heille tarkoitettuja palveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjaston siirtokokoelma, jossa on asiakkaan äidinkielistä kirjallisuutta ja kansalaisopiston järjestämä suomen kielen opetus.

Hämeenkyrön kansalaisopisto järjestää kaikille ikäryhmille avoimia kursseja ja erityisesti lapsille ja nuorille opetusta musiikissa, kuvataiteessa, kädentaidoissa ja teatteritaiteessa. Osaan kursseista pystyy osallistumaan hyvin vähäiselläkin suomen kielen taidolla. Kirjastopalvelut ovat kaikille avoimia ja pääosin ilmaisia. Tarjolla on myös kohdennettua kirjaston käytön opastusta ja mahdollisuus tietokoneen käyttöön. Vieraskielisen siirtokokoelman lisäksi on mahdollista kaukolainata omankielistä kirjallisuutta ja lukea lehtiä tietokoneelta. Lainattavissa on kirjallisuuden lisäksi myös elokuvia ja musiikkia. Satutunnit, tilaisuudet ja tapahtumat ovat ilmaisia ja kaikille avoimia.

Kulttuuripalvelut järjestää varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lapsille ja nuorille maksutonta kulttuuritarjontaa, johon varhaiskasvatus- tai kouluikäiset kotoutujat osallistuvat oman luokkansa tai ryhmänsä mukana. Museot ovat avoinna ennakoon ilmoitettavina aikoina pääosin kesäkaudella. Kotiseutumuseolla on myös kesäohjelmaa, johon voi osallistua vasta karttumassa olevalla kielitaidollakin.

Liikuntapalvelut ylläpitää kahta kuntosalia, joita pääsee käyttämään lunastamalla ladattavan poletin kirjastosta. Nuorille on tulossa ilmainen kuntosalivuoro. Eläkeläisille on myös päivittäin ilmaisia kuntosalivaroja. Ohjattuja liikuntaryhmiä on eläkeläisille päivisin ja työikäisille iltaisin. Liikuntapalveluilla on myös tarjolla ilmaisia ulkoliikuntapaikkoja, kuten kuntoratoja, frisbeegolfkenttä, tenniskentät, yleisurheilukenttä ja Järvenkylän uimaranta, jotka kaikki ovat kuntalaisten vapaassa käytössä. Pesäpallo- ja jalkapallokentät ovat pääosin alan seurojen käytössä, mutta niissäkin on yleisölle avoimia ”höntsyvoroja”.

Tavoitteena on, että kotoutujat tutustuvat harrastusten äärellä toisiin kuntalaisiin ja solmivat sosiaalisia suhteita. Tähän tavoitteeseen päästäksemme tarvitaan nuorten harrastuksiin ohjaamisessa ja harrastamisen tukemisessa aktiivista yhteistyötä mm. hybridiyksikön henkilöstön ja elämänlaatupalveluiden henkilöstön välillä. Aikuisilla kotoutujillakin voi olla tukihenkilö, jonka kanssa voi tutustua harrastusmahdollisuuksiin ja aloittaa harrastamisen. Harrastustukihenkilötoimintaa kehitetään tarpeen mukaan vapaaehtoistyöorganisaatio Rönky ry:n koordinoimien ja verkostojen tuella.

3.2.4 Asuminen

Hämeenkyrön kunnassa Kiinteistö-Tahkola Tampere Oy vastaa kunnan vuokra-asunnoista. Erityisryhmien (vanhukset, vajaakuntoiset, itsenäistyvät nuoret, tukiasunnot) asunnoista vastaa perusturvahallinnon toimistosihteeri. Maahanmuuttaja-asiakkaat voivat hakea asuntoa joko Kiinteistö-Tahkola Tampere Oy:ltä, kunnalta tai yksityisiltä markkinoilta.

Maahanmuuttajien moninaisten taustojen vuoksi monet asumiseen liittyvät käytännöt Suomessa voivat olla vieraita. Maahanmuuttajan entinen asumiskulttuuri vaikuttaa hänen sopeutumiseensa suomalaisen asumiskulttuuriin ja -olosuhteisiin. Hyvin erilaisista asumis- ja kulttuuriympäristöistä tulleiden maahanmuuttajien kohdalla haasteiksi voivat muodostua esimerkiksi kantasuomalaisia usein suurempi perhekoko ja suomalaisasuntojen pienehkö koko, asumiseen liittyvän neuvonnan puute ja tiedottamisen ymmärtämättömyys, erilaiset aikakäsitykset, järjestyssäännöt, siivouskäytännöt, kodinkoneiden käyttö, julkisten tilojen kuten pyykkitupien ja varastotilojen käyttö, veden ja sähkön käyttö tai tavaroiden säilytys. Maahanmuuttajan voi myös olla vaikea hahmottaa asumiseen liittyvää kustannusten ja vastuiden jakoa ja esimerkiksi talo- ja huoltoyhtiön roolia kiinteistön asioissa. Etenkin alkuvaiheessa arkisten asioiden hoitaminen kuten sähkösopimuksen tekeminen tai kotivakuutuksen hankkiminen voi olla kielitaidon ja suomalaisia käytäntöjä koskevien tietojen puuttuessa haastavaa.

Asumisen arkitaitojen omaksuminen ja sopeutuminen suomalaiseen asumisympäristöön ja -käytäntöihin riippuu paljon juuri maahanmuuttajien taustasta ja omasta asumiskulttuurista. Kielitaito on keskeinen tekijä myös asumiseen liittyvien asioiden ja käytäntöjen ymmärtämiseen. Tarvittaessa sosiaalipalveluiden työntekijät ja kotihoidon asiakasohjaajat antavat ohjausta maahanmuuttajien asunnon hankinnassa ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Maahanmuuttajille ensi vaiheen asumisen ohjausta ja tukea kotiin voidaan tarpeen mukaan järjestää myös yhteistyössä esimerkiksi SPR:n paikallisosaston kanssa.

3.3 Lasten ja perheiden palvelut

Maahanmuuttajaperheiden palvelut ovat samoja kuin muidenkin kuntalaisten. Erityisesti perheiden koko, lasten määrä sekä uskonnolliset ja kulttuuriset kysymykset voivat kuitenkin poiketa keskimääräisestä hämeenkyröläisperheestä ja niihin tuleekin kiinnittää huomiota palveluissa.

3.3.1 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Perhepalvelut ovat yleisesti kaikkien käytettävissä. Perheiden palvelutarvetta arvioidaan tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukaan. Arvioinnin tarkoituksena on varmistaa, että lapsen tai perheen tarpeet tunnistetaan ja perheet saavat tarpeisiinsa nähden tarkoituksenmukaisia sosiaalipalveluja. Palvelutarpeen arviointi tehdään yhdessä perheen kanssa, lasten, nuorten sekä vanhempien toimijuutta ja toimintakykyä vahvistaen. Palveluiden tarvetta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös maahanmuuttajaperheiden taustaan liittyvät erityistarpeet. Sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina voidaan tarjota erilaista tukea, kuten taloudellista tukea, lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa, apua asunnon tai asumisen järjestämiseen, sosiaaliohjausta ja muita sosiaalityön käytössä olevia palveluja. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan tarvittaessa myös lastensuojelun tarve, ja tarvittaessa aloitetaan asiakkuus lastensuojelussa. Maahanmuuttajaperheiden osalta on tärkeää varmistaa, että vanhemmat ja lapsen ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen

myös lapsi itse ymmärtävät suomalaisen lastensuojelujärjestelmän toimintaa ja viranomais-
ten velvollisuuksia. Lastensuojelulaissa asiakkaan maahanmuuttajataustaan viitataan sel-
keästi kahdessa kohdassa. Ensinnäkin lastensuojelun keskeisissä periaatteissa mainitaan,
että lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri ratkaisut turvaavat
lapselle kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. Lisäksi sijaishuolto-
paikan valintaa koskevassa kohdassa todetaan, että sijaishuoltopaikan valinnassa tulee ot-
taa mahdollisuuksien mukaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen
tausta.

Kunnan perheneuvontapalvelut antavat asiantuntija-apua mm. lasten kasvuun ja kehityk-
seen, kasvatukseen, parisuhteeseen sekä muihin perhe-elämään liittyvissä asioissa. Per-
heneuvonnan kautta on mahdollista saada lapsen myönteistä kehitystä edistävää psykolo-
gista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa, sekä perheasioiden sovittelupalvelua.

Sosiaalihuollon palveluissa pitää muistaa seuraavat työtavat: tapaamisiin varataan jous-
tasti aikaa, tulkkia käytetään tarvittaessa, maahanmuuttaja-asiakkaan taustat tulee selvittää
riittävällä tavalla, asiat tulee selittää ja perustella hyvin ja varmistaa, että asiat on ymmärretty
samalla tavalla oikein. Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden antamisesta päättävät pääasi-
assa lapsiperheiden sosiaalityöntekijät, mutta tarvittaessa työparina voi toimia maahan-
muuttajien asioihin perehtynyt toinen työntekijä.

3.3.2 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveystalvet

Hämeenkyrön äitiys - ja lasten neuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa maa-
hanmuuttajaperheisiin sovelletaan normaalia tarkastuksista saatua ohjeistoa perheen kult-
tuuriset taustat kuitenkin huomioiden.

Hämeenkyrön hybridiyksikön alaikäisten turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden
sekä perheenyhdistämisen kautta oleskeluluvan saaneiden perheenjäsentensä maahantu-
loterveystarkastuksesta huolehtii hybridiyksikön sairaanhoitaja, joka koordinoi jatkohoidon
tarpeen.

Mikäli yhteistä kieltä maahan muuttaneen asiakkaan tai lapsiperheen kanssa ei ole, saa-
daan älypuhelimien sovelluksen avulla tulkkipalvelua nopeasti vastaanoton yhteyteen tai län-
näolotulkki hyvän yhteisymmärryksen ja kommunikoinnin välineeksi.

Täten taataan, että perhe voi kommunikoida ymmärtämällään kielellä. Lasta ei koskaan käy-
tetä tulkkina.

On hyvä huomioida, että maahanmuuttajien kanssa työskentely voi muun muassa tulkkauk-
sen vuoksi viedä keskimääräistä enemmän aikaa, joten lääkärin ja terveydenhoitajan ajan-
varaukset tulee tehdä hyvissä ajoin etukäteen.

Maahanmuuttajille tehdään tarpeen mukainen rokutusohjelma, THL- ohjeistuksen mukaan,
sekä terveydentilan kartoitus ja hoitosuunnitelma. Ravintoneuvonnassa huomioidaan per-
heen kulttuuriset ravintotottumukset yleisiä ravintosuosituksia unohtamatta.

Yhteistyötä tehdään ensisijaisesti perhekeskusverkostossa, jatkohoidon ohjaus hoidon tar-
peen arvion perusteella.

3.3.3 Varhaiskasvatus

Maahanmuuttajalapsille järjestetään varhaiskasvatuspaikka lapsen ja perheen tarpeet huomioiden. Pääsääntöisesti maahanmuuttajalapsen ohjataan päiväkotieihin. Lapsiryhmässä on vahva suomenkielinen ympäristö ja tuen resursoiminen tehokkaampaa. Riippuen lapsen tarvitseman tuen määrästä, voidaan lapsiryhmän kokoa pienentää tai käyttää ryhmäohjaajaa.

Lähtökohtaisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa tasavertaisesti jokaisen lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Maahanmuuttajalasten varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset tuen tarpeet ja suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteet. Huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkipalveluja ja osa kirjallisista ohjeista on käännetty eri kielille.

Lasten kasvun ja oppimisen tueksi tehdään yhteistyötä sosiaalityöntekijän, neuvolan sekä varhaiskasvatuksen perheohjaajan kanssa. Molempipuolinen tiedonkulku on tärkeää yhteistyökumppaneiden kanssa perheen ja lapsen parhaaksi. Koko varhaiskasvatuksen henkilökunta ohjaa ja neuvoo perheitä. Lapsen siirtyessä esiopetukseen tai toiseen kuntaan varhaiskasvatukseen, huolehditaan tietojen siirtymisestä ja tarvittaessa järjestetään siirtopalaveri yhdessä uuden yksikön ja huoltajien kanssa.

3.3.4 Esiopetus, perusopetus, valmistava opetus ja S2-opetus

Kunta järjestää yhden lukuvuoden kestävää esiopetusta lapsille. Lapsi aloittaa esiopetukseen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla lapsilla on oikeus esiopetukseen viisivuotiaina. Ilmaista esikoulua käydään viitenä päivänä viikossa, 20 /viikko. Maahanmuuttajalapsen menevät oman asuinalueensa esikouluun tai valitsevat yhtenäisen koulupolun perusteella yksityisen palveluntarjoajan.

Perusopetuksessa oleville maahanmuuttajalapsille tehdään yhteistyössä koulun ja lapsen huoltajien/hybridiyksikön ohjaajien kanssa henkilökohtainen opinto-ohjelma, jota päivitetään vähintään kerran vuodessa. Suunnitelmanteossa käytetään tulkkia, jos oppilas tai tämän vanhemmat eivät puhu riittävän hyvin kieltä, jota koulun edustaja ymmärtää. Maahanmuuttajaoppilaille tarjotaan tukiovetusta sekä suomi äidinkielenä tuntien sijasta S2-opetusta (suomi toisena kielenä). Alle neljä vuotta Suomessa olleilla lapsilla on oikeus lisätukiovetukseen tunti viikossa. Suomen kielen opettaja arvioi, onko lapsen suomen kielen taso äidinkielen vai S2:n tasolla ja lapsi suorittaa jommankumman näistä oppimääristä. Ruotsin kielestä maahanmuuttajaoppilaille voidaan antaa vapautus.

Nuorille, jotka tulevat yläkouluiässä Suomeen, suositellaan yläkoulun suorittamista seitsemänneltä luokalta lähtien, vaikka he ikänsä puolesta voisivatkin siirtyä suomalaiseen kouluun ylemmille luokille. Yläkoulun suorittaminen suomeksi vahvistaa heidän kielitaitoaan ja yleistietoa jatko-opintoja ajatellen. Maahanmuuttajaoppilaille voidaan järjestää oman uskonnon opetusta, jos samaan uskontokuntaan kuuluvia oppilaita on vähintään kolme. Maahanmuuttajalapsen osallistuvat elämäntiedon opetukseen, jos oman uskonnon opetuksen ryhmää ei muodostu tai lapsi (yhdessä huoltajan kanssa) päättää, että ei halua opiskella uskontoa. Oman äidinkielen opetusta voi myös saada, jos ryhmään tulee vähintään neljä oppilasta. Oman äidinkielen opetukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Perusopetuksessa maahanmuuttajaoppilaan opiskelua pyritään ohjaamaan kielitietoisesti kaikkien oppiaineiden tunneilla ja kaikissa opiskelun vaiheissa. Koulu tukee oppilaan ja samalla myös hänen perheensä kotoutumista ja tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan. On tärkeää, että sekä oppilas että hänen vanhempansa ovat tietoisia suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen tarjoamista erilaisista vaihtoehdoista ja jatko-opiskelumahdollisuuksista peruskoulun jälkeen. Myös oppilashuollon palvelut ovat tarvittaessa kaikkien oppilaiden käytettävissä.

Kaikki peruskouluikäiset oppilaat (7-17 -vuotiaat), joiden suomen kielen taito ei riitä perusopetukseen osallistumiseen, ovat oikeutettuja valmistavaan opetukseen. Valmistavassa opetuksessa oppilas tutustuu suomalaiseen kouluun ja kulttuuriin sekä opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on suomen kielen taidon ja oppimisvalmiuksien kehittäminen perusopetukseen riittäviksi. Valmistava opetus on vuosiluokkiin sitomatonta. Opetusta annetaan pienryhmissä, yleensä alle 10 oppilaan luokissa. Suomen kielen taidon karttuessa oppilas voi osallistua perusopetuksen oppitunneille ns. integraatiotunneilla. Oppitunteja on viikossa 20- 28 oppilaan iästä riippuen.

Jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opinto-ohjelma. Valmistavan opetuksen aikana kartoitetaan oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet. Valmistavan opetuksen päättyessä oppilaalle määritellään hänen taitojaan ja valmiuksiaan vastaava luokka-aste. Valmistava luokka kestää yleensä vuoden, mutta ajassa joustetaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Valmistavasta opetuksesta siirrytään yleisopetuksen puolelle yleensä lomien jälkeen tai lukuvuoden vaihtuessa. Yläkouluikäisille järjestetään muutaman viikon tutustumisjakso ennen uuteen kouluun siirtymistä. Valmistavan opetuksen jälkeen alakouluikäiset siirtyvät joko omaa ikätasoaan vastaavalle luokalle tai enintään yhtä vuotta alemmalle luokalle. Yläkouluikäisten kanssa tehdään hyvin yksilöllisiä ratkaisuja oppilaan taitojen mukaan ottaen huomioon oppilaiden tulevaisuuden suunnitelmat.

Valmistavan opetuksen ryhmälle järjestetään opetusta omana toimintana Hämeenkyrössä. Sopimuksen mukaan valmistavan luokan opetusta voidaan hankkia yksittäisille oppilaille myös ostopalveluna Tampereen kaupungilta. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat siirtyvät Hämeenkyröön oman asuinalueensa kouluun ja integroituvat suomalaisoppilaiden ryhmiin. Valmistavan luokan opettaja järjestää tutustumiskäynnin oppilaan tulevaan kouluun. Tähän tapaamiseen osallistuvat oppilaan, valmistavan opetuksen opettajan sekä lähikoulun opettajan lisäksi myös oppilaan huoltajat tai perhekodin ohjaaja ja tarvittaessa tulkki sekä muita oppilaan tilanteessa keskeisiä toimijoita. Tampereella valmistavan opetuksen aikana oppilaalle laadittu henkilökohtainen opinto-ohjelma siirtyy oppilaan mukana perusopetukseen. Valmistavan luokan opettaja tiedottaa hämeenkyröläistä koulua hyvissä ajoin uudesta oppilaasta. Joustavan perusopetuksen ryhmää voidaan myös hyödyntää yläkoulun nivelvaiheessa.

Myös maahanmuuttajaoppilaiden koulupolulla yhteistyö huoltajien tai SPR:n hybridiyksikön työntekijöiden kanssa on tärkeää. Perheen kanssa Suomessa asuvan oppilaan opettaja tapaa maahanmuuttajalapsen huoltajat tulkin kanssa ainakin kerran lukuvuoden aikana. Opettaja voi tilata tulkin koululle esimerkiksi yhdessä terveydenhoitajan kanssa, ja tulkkeja pitää tarpeen mukaan varata myös vanhempainiltoihin. Kirjallisten viestien ymmärtäminen ja sähköisten opetus -ja oppilashuollon järjestelmien käyttäminen voi olla vanhemmille vaikeaa, minkä vuoksi pyritään henkilökohtaiseen viestintään aina kun mahdollista.

Kontaktit suomalaisten lasten/nuorten kanssa ovat tärkeitä maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kotoutumisessa. Lasta ja nuorta kannustetaan harrastuksiin ja erilaisiin vapaa-ajantoihintoihin yhdessä suomalaisten lasten ja nuorten kanssa. Koulu puuttuu kaikkiin syrjinnän muotoihin, esim. maahanmuuttajalapsen /-nuoren kiusaamiseen, syrjintään, ryhmästä pois-sulkemiseen, haukkumiseen ja nimittelyyn. Koulu pitää omassa toiminnassaan esillä moni-kulttuurisuutta ja edistää kansainvälisyyttä.

3.3.5 Toiseen asteen koulutus

Alkukartoituksessa tutkitaan muiden taitojen ohella myös maahanmuuttajan opiskeluval-miuksia ja -taustoja. Perusopetuksen oppimäärän ja kielitaidon ollessa riittävällä tasolla voi-daan siirtyä toisen asteen koulutukseen. Nivelvaiheen koulutuksena voidaan tarjota valmis-tavaa opetusta sekä lukioon että ammatillisiin opintoihin. Lukioon ja ammatillisiin oppilaitok-siin maahanmuuttajaoppilaat hakevat joustavassa valinnassa tai normaalin yhteishaun kautta.

Toisen asteen ammatillista koulutusta Hämeenkyrössä järjestää lukion lisäksi SASKY kou-lutuskuntayhtymä. Ammatilliseen peruskoulutukseen hakeudutaan joko yhteishaun tai jat-kuvan haun kautta. Maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla on mahdollisuus osallistua op-pimisvalmiuksia tukeviin opintoihin (OPVA) osana ammatillisen perustutkinnon hankkimista.

3.3.6 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Hämeenkyrön kunta järjestää koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa 1. ja 2. luokkien op-pilaille. Toimintaa järjestetään koulupäivinä pääsääntöisesti koulujen tiloissa. Se on osallis-tujille vapaaehtoista, mutta maksullista. Maksuun on mahdollista saada alennusta pienten tulojen perusteella. Toiminnan tavoitteena on vähentää lasten yksinoloa, jos vanhemmat ovat töissä ja lapsen koulupäivä on lyhyt.

Maahanmuuttajalapset ovat mukana iltapäivätoiminnassa muiden suomalaislasten tapaan. Iltapäivätoiminnan aloituspalaverissa on mukana lasten vanhemmat, opettaja, iltapäivätoi-minnan työntekijä ja tulkki sekä tarvittaessa maahanmuuttajatyötä tekevä sosiaalitoimen työntekijä. Alkupalaverissa sovitaan toiminnan pelisäännöt, poissa-oloista ilmoittaminen, lapsen haku ja kaikki muut käytännön asiat. Ongelmatilanteissa iltapäivätoiminnan ohjaajat ovat suoraan yhteydessä lapsen vanhempiin.

3.3.7 Nuorisopalvelut ja nuorisotyö

Nuorisopalvelut toimii yhteistyöverkostossa kunnan ja seurakunnan muiden nuorisotyötä te-kevien tahojen kanssa ja he järjestävät yhdessä mm. tapahtumia yläkoulun oppilaille koulu-päivän aikana. Nuorisotyöntekijät ovat tavattavissa yläkoululla ainakin viikoittaisten aamu-kahvien merkeissä ja nuorisopalveluiden ohjaaja keskiviikkoiltoisin kirjastossa. Nuorisopal-velut vastaa pääosin arki-iltoisin avoinna olevan nuorisotilan toiminnasta ja järjestää siellä ja muuallakin tapahtumia nuorille. Säännöllisesti kokoontuva nuorten yhteistyöelin nuoriso-valtuusto edustaa nuorten ääntä erilaisissa kunnan elimissä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on lisätä alueen 17-29 vuotiaiden nuorten hyvinvointia etsi-mällä ja ohjaamalla heitä jo olemassa olevien palveluiden piiriin. Tehtävänä on nostaa ulko-puolelle ajautuneita tai ajautumassa olevia nuoria takaisin koulutukseen ja työmarkkinoille

sekä parantaa heidän elämänhallinnantaitojaan ja tukea heidän omia voimavarojaan itsenäisen elämän opettelussa. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on nuorten toimeentuloasiakkaiden määrän vähentäminen, nuorten työllisyyden parantaminen sekä koulupudokkaiden määrän vähentäminen. Etsivä nuorisotyö on sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa työtä. Tarkoituksena on toimia henkilökohtaisena oppaana tietään etsivälle nuorelle.

Hallitusohjelmassa luvataan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilu-, työpaja-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Hallitus edistää nuorisotakuuta asiantuntijatyön pohjalta.

Hämeenkyrössä toimii Starttivalmennus, joka on suunnattu 16-28-vuotiaille hämeenkyröläisille nuorille, jotka tarvitsevat tukea elämänhallinnallisten taitojen harjoittelemisessa sekä oman työn- ja koulutusasemansa parantamisessa. Starttivalmennus toimii matalan kynnyksen paikkana, joka tarjoaa nuorille arkirytmää, onnistumisen kokemuksia, tietoa koulutusmahdollisuuksista ja työelämästä, vertaistukea sekä yhteisön ja paikan, johon kuulua. Nuoret ohjautuvat starttiin pääsääntöisesti etsivän nuorisotyön kautta. Starttivalmennuksen pysyy aloittamaan joustavasti, ottaen huomioon sekä nuoren, että startin tilanteen

Maahanmuuttajat käyttävät nuorille suunnattuja palveluja kuten muutkin kuntalaiset ja työskentelyssä huomioidaan heidän erityistarpeensa ja tuetaan kotoutumista ja osallisuutta. Tavoitteena on, että kotoutujat tutustuvat harrastusten äärellä toisiin kuntalaisiin ja solmivat sosiaalisia suhteita. Tähän tavoitteeseen päästäksemme tarvitaan nuorten harrastuksiin ohjaamisessa ja harrastamisen tukemisessa aktiivista yhteistyötä esimerkiksi hybridiyksikön henkilöstön ja elämänlaatupalveluiden henkilöstön välillä.

3.3.8 Hämeenkyrön hybridiyksikkö

Hämeenkyrössä on asunut alaikäisinä ilman huoltajaa Suomeen saapuneita turvapaikanhakijoita vuodesta 2015 alkaen. Aikaisemmin alaikäisten turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden lasten ja nuorten asuminen oli eriytetty, mutta 1.7.2017 alkaen lapset ja nuoret ovat saaneet turvapaikkavaiheen jälkeen oleskeluluvan saatuaan jatkaa asumista samassa tutussa paikassa ns. hybridiyksikössä. Hämeenkyrön kunta palvelun järjestäjänä ja Suomen Punainen Risti palvelun tuottajana ovat sitoutuneet järjestämään vastaanottolain mukaisen vastaanoton ja ryhmä- ja perheryhmäasumisen enintään 40 alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen tulleelle lapselle tai nuorelle. Toiminnasta on solmittu sopimus 22.6.2017 kunnan, SPR:n ja rahoituksesta vastaavien ELY-keskuksen ja Maahanmuuttoviraston kanssa. Sopimuksessa on sovittu kustannusten jaosta Maahanmuuttoviraston ja ELY-keskuksen kanssa. Hybridiyksikön toimintaa määrittää lastensuojelulaki mm. henkilöstömitoituksen ja tilojen osalta, tarkemmin toiminnasta on sovittu kunnan ja SPR:n välisessä palvelusopimuksessa. Yksikön henkilökunta on SPR:n palveluksessa, lukuun ottamatta sosiaalityöntekijää ja sairaanhoitajaa, jotka kunta on palkannut.

Vuodesta 2015 lähtien Hämeenkyröön sijoitetut nuoret ovat olleet 10-17-vuotiaita, ja heitä asuu paitsi kodinomaisessa perheryhmäkodissa, myös itsenäistä elämää harjoitellen eri puolille kuntaa sijoitetuissa tukiasunnoissa. Hybridiyksikön asiakkaana olevia lapsia ja nuoria voi asua myös turvapaikanhakijana yksityismajoituksessa, tai oleskeluluvan saaneena perhehoidossa, esimerkiksi sukulaisten tai perhehoitoon kouluttautuneiden sukulais- ja suomalaisperheiden luona.

Hybridiyksikkö järjestää ilman huoltajaa maahan tulleille mutta jo täysi-ikäistyneille nuorille myös kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa, jota nuori voi halutessaan hyödyntää siihen saakka, kun hän täyttää 21 vuotta. Jälkihuolto voi nuoren tarpeitten mukaan olla esimerkiksi asumisen, opiskelun tai työnhaun ja työllistymisen tukea, apua ja ohjausta itsenäisissä viranomaisasioinneissa ja palveluiden käytössä, keskusteluapua tai taloudellista tukea.

Hybridiyksikön asukkaiden määrä vaihtelee muun muassa Maahanmuuttoviraston asiakasprofiiliin ja -määrän sekä vastaanottojärjestelmän valtakunnallisen tilanteen mukaan. Vuonna 2019 laitosasumisessa oli 10-16 asiakasta, tuetussa asumisessa 0-8 asiakasta, jälkihuollossa 5-13 asiakasta ja yksityismajoituksessa 0-4 asiakasta.

Alaikäisille myönnetään oleskelulupia samoin perustein kuin aikuisillekin, mutta aikuisista turvapaikanhakijoista poiketen alaikäiset lapset ovat jo turvapaikanhakijoina joidenkin palveluiden osalta oikeutettuja samoihin peruspalveluihin kuin kuntalaiset.

Oleskeluluvan saamisen jälkeen Digi- ja väestötietovirasto rekisteröi turvapaikanhakijana maahan tulleen henkilölle suomalaisen henkilötunnuksen ja kotikunnan, ja henkilö siirtyy vakituisesti kyseisen kunnan asukkaaksi ja palveluiden piiriin. Hämeenkyrössä siirtymä turvapaikanhakijasta kuntalaiseksi on saumaton ja joustava hybridiyksikön johdosta, ja kotoutuminen ja juurtuminen Hämeenkyröön voi alkaa jo varhaisessa vaiheessa ennen oleskeluluvan saamista. Hybridiyksikössä asuessaan lapset ja nuoret asuvat, opiskelevat ja harjoittelevat tuetusti paitsi suomen kieltä ja kulttuuria, myös kunnan ja alueen toimijoiden ja palveluiden itsenäiseen käyttämiseen. Hybridiyksikössä ilman huoltajaa maahan tullut lapsi tai nuori voi asua ja opiskella paikkakunnalla maahan saapumisestaan lähtien. Kunnan näkökulmasta kotoutumisen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin varmistamisen ohella tavoitteena on, että hybridiyksikön nuorista kasvaa täysi-ikäistyttyään täysivaltaisia kuntalaisia, jotka löytävät oman opinto- ja urapolkunsaa paikkakunnalta.

Hämeenkyrön hybridiyksikön kaikilla alaikäisillä, ilman huoltajaa maassa olevilla lapsilla ja nuorilla on käräjäoikeuden määräämä edustaja. Edustaja käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä ja varallisuutta koskevissa asioissa sekä hoitaa lapsen varallisuutta. Edustajan tulee kuulla lasta hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti lasta itseään koskevissa asioissa, ja viranomaisien tulee huoltajan tavoin kuulla edustajaa lasta koskevissa päätöksissä, suunnitelmissa ja toimenpiteissä. Edustajan rooli lapsen elämässä lakkaa lapsen täyttäessä 18 vuotta, tai jos lapsen huoltaja saapuu Suomeen ja hänet vahvistetaan huoltajaksi. Edustajan tehtäviin ei kuulu lapsen päivittäinen hoito, kasvatus tai muu huolenpito, vaan hybridiyksikössä asuvien nuorten osalta näistä vastaavat hybridiyksikön työntekijät. Edustajan tehtävä käräjäoikeuden valtuuttamana lapsen edun valvojana on kuitenkin tärkeää pitää mielessä aina kun suunnitellaan ja järjestetään ilman huoltajaa maassa olevan lapsen palveluita.

3.4 Aikuisten palvelut

Kaikille ikäryhmille avoimien palveluiden lisäksi osa nuorisotyön ja hybridiyksikön palveluitakin yltää täysi-ikäisiin, aina 29-vuotiaisiin saakka. Lisäksi erityisesti työllisyyspalveluissa edistetään kotoutumista. Kunnan rooli ja mahdollisuudet työllisyyspalveluissa kasvavat kuntakokeilussa, johon Hämeenkyrökin on osallistumassa muiden Pirkanmaan kuntien tavoin.

3.4.1 Työllisyyspalvelut

Hämeenkyrön työllisyyspalvelut tarjoavat hämeenkyröläisille työttömille työnhakijoille neuvontaa ja ohjausta työelämään, kuntoutukseen, eläke-etuuksiin sekä koulutukseen liittyvissä asioissa. Hämeenkyrön työllisyyspalvelut järjestää yksilö-, ryhmä-, ja työvalmennusta. Työllisyyspalveluiden työpajassa työvalmennus on puu-, keittiö- ja siivous sekä tekstiilitöitä. Työllisyyspalveluiden työvalmennusyksikköjä on myös kierrätyskeskus Helmi sekä ulkotyöryhmä, jossa kohennetaan asuinympäristöä. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti asiakasta erilaisissa elämäntilanteissa sekä edistää kuntoutumista, työllistymistä ja ammatilliseen koulutukseen hakeutumista. Työllisyyspalveluiden yksilö-, ryhmä- ja työvalmennuksen avulla tuetaan maahanmuuttaja-asiakkaiden osallisuutta ja vahvistetaan kielitaitoa sekä suunnitellaan opinto- ja urapolkuja.

Hallitusohjelman mukaisesti kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Tähän liittyvä työllisyyden kuntakokeilu on valtakunnallisesti valmistelussa ja kokeilut käynnistyvät todennäköisesti vuoden 2021 alusta. Hämeenkyrö osallistuu Pirkanmaan muiden kuntien kanssa tähän työllisyyden kuntakokeiluun. Laki mahdollistaa kunnille toimivallan työllisyydenhoitoon kokeilulaissa määritellyn asiakaskohderyhmän osalta sekä pääsyn TE-hallinnon asiakastietojärjestelmään. Kokeilun kohderyhmänä ovat kaikki ne työttömät työnhakijat tai työvoimapalveluissa olevat, jotka eivät saa ansiosidonnaista päivärahaa, lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat sekä kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa.

Maahanmuuttajien palvelut tullaan kuntakokeilun ajan keskittämään Tampereelle. Tampereelta työtön työnhakija tai työvoimapalveluissa oleva henkilö saa omakielistä neuvontaa työllistymiseensä liittyvissä asioissa. Kokeilun käynnistyessä Tampereelta hoidetaan alkuhaastattelu, alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma ja ohjaus kotokoulutukseen ja kielikoulutukseen.

3.4.2 Ikäihmisten palvelut

Ikääntyvien maahanmuuttajien palvelutarpeita ei juuri ole Hämeenkyrössä esiintynyt. Kaikki kunnan ikäihmisille tarkoitetut palvelut ovat avoimia myös maahanmuuttajille. Ikäihmisten matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluja saa arkisin Päiväkeskus Aurinkorinteellä, jossa on mahdollisuus osallistua myös kaikille avoimeen kulttuuriklubitoimintaan, tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja tavata uusia ihmisiä. Pirkanmaan ikäihmisten neuvontapuhelimesta saa tietoa mm. julkisista ja yksityisistä palveluista ja tarvittaessa he ohjaavat iäkkään maahanmuuttajan laajempaan palvelutarpeen arviointiin Hämeenkyrön asiakasohjaukseen. Asiakasohjaaja tekee kotikäynnillä yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin, laatii asiakassuunnitelman ja järjestää tarvittavat kotona asumista tukevat palvelut. Asiakasohjaaja osallistuu myös mahdollisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Kun ikäihminen ei enää pärjää kotona asuen, asiakasohjaaja auttaa ja tukee asumispalvelujen hakemisessa. Hakemukset käsittelee moniammatillinen SAS-työryhmä. Tehostetun palveluasumisen paikka myönnetään ikääntyvän maahanmuuttajan kokonaistilanne huomioiden joko Hämeenkyrön kunnan omista kodeista tai ostopaikkana. Mahdollisuuksien mukaan palveluissa otetaan huomioon maahanmuuttajien erityistarpeet ja tarvittaessa henkilöstöä koulutetaan monikulttuurisuusasioissa.

3.5 Kolmannen sektorin toimijat

Kolmas sektori tarjoaa kotoutumiseen mahdollisuuksia monipuolisesti: Toisaalta järjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset opastavat ja auttavat tarvittaessa ja toisaalta järjestöjen kautta on mahdollisuus olla itse aktiivinen toimija.

3.5.1 Paikalliset yhdistykset ja Rönsy ry

Hämeenkyrön alueella toimivat yhdistykset ja järjestöt (urheiluseurat, muut harrastusyhdistykset, kylä- ja omakotiyhdistykset, kulttuuritoimijat, Martat jne.) tarjoavat paljon erilaisia kuntalaisten osallisuutta ja hyvinvointia tukevia ja lisääviä tapahtumia, toimintoja sekä harrastusmahdollisuuksia.

Hämeenkyrön vapaaehtoiset [Rönsy ry](#) kokoaa, koordinoi ja kehittää alueellista vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä muiden yhdistysten sekä kunnan, seurakunnan ja kuntalaisten kanssa. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet niin vapaaehtoisiksi haluavalle kuin apua tarvitsevalle löytyvät keskitetysti Rönsystä yhden luukun periaatteella.

3.5.2 SPR:n Hämeenkyrön osasto

Suomen Punaisen Ristin [Hämeenkyrön osasto](#) kuuluu SPR:n [Hämeen piiriin](#). SPR:n Hämeen piirissä työskentelee monikulttuurisuustoiminnan kehittäjä, jonka tehtävänä on tukea osastoja kotoutumisen tuen järjestämisessä paikallisten tarpeiden mukaan. Osastoille tarjotaan tukea mm. järjestämällä koulutuksia, verkkokursseja ja vertaistukea. Hämeen piirillä on valmius tarjota erilaisia työkaluja ja henkilökunnan tukea osastoille, jos uusiin paikallisiin kotoutumisen tukitoimiin syntyy tarvetta.

SPR:n Hämeenkyrön osastolla on monipuolista toimintaa. Osasto voi tukea maahanmuuttajien kotoutumista esilaisella arjen avulla kuten opastaminen asumisen taidoissa, kaupassa käynnissä, erilaisissa yhteydenotoissa ja ajanvarauksissa. Osasto on avustanut koulunkäynnissä ”Läksyhelppi”-toiminnalla. Kotoutumisen tukitoimia voidaan suunnitella ajankohtaisten tarpeiden mukaan esim. erilaiset valmennukset, ystävätoiminta tai yksittäiset tempaukset. Maahanmuuttajaväestö voi myös osallistua SPR:n osaston toimintaan kuten kaikki kuntalaiset.

3.5.3 Hämeenkyrön seurakunta

[Seurakunnan](#) tilaisuudet ovat kaikille avoimia niin lapsi-, nuoriso- kuin aikuistyön sekä diakonian osalta. Maahanmuuttajia on ollut mukana esimerkiksi perhekerhossa, Alfakurssilla ja nuorten toiminnassa. Diakoniatyöntekijät ovat valmiita tukemaan maahanmuuttajia erilaisissa arjen pulmissa esimerkiksi mahdollisilla kotikäynneillä. Työntekijöillä on kielitaitoa (esim. englanti, eesti, turkin ja arabian alkeet) ja kulttuurituntemusta (esim. Viro ja muslimimaat). Diakonian vastaanotot ovat tarkoitettu maahanmuuttajillekin. Seurakunnan vapaaehtoisia voidaan tarvittaessa rekrytoida maahanmuuttajien tukihenkilöiksi. Maahanmuuttajat ovat tervetulleita mukaan seurakunnan toimintaan ja tutustumaan seurakuntalaisiin.

3.5.4 Hämeenkyrön Yrittäjät ry

[Hämeenkyrön Yrittäjät ry](#) on hakenut rahoitusta ”Kotouttamis- ja yhteistyöhanke yrittäjien ja maahanmuuttajanuorten välillä” -hanketta varten Leader Joutsenten reitiltä ja saanut myönteisen päätöksen. Hankkeen oli tarkoitus alkaa huhtikuussa 2020, mutta koronakriisin takia hankkeen aloitus on siirretty syksylle 2020. Hankkeen kesto on 11 kuukautta.

Hankkeen tavoitteena on lisätä maahanmuuttajanuorten osallisuutta yhteisössä sekä parantaa heidän hyvinvointiaan edistämällä koulutusta ja työhön pääsyä mm. tutustuttamalla nuoria paikalliseen yritystoimintaan ja palveluihin sekä tarjoamalla harjoittelupaikkoja ja työpaikkoja. Osallisuuden kautta elämänhallinta paranee ja nuori tuntee vahvemmin olevansa osa ympäröivää yhteiskuntaa ja yhteisöä. Hankkeen tarkoituksena on saada aikaan eri toimijoiden kesken prosessit, joissa alueella asuva maahanmuuttaja- tai turvapaikanhakijataustainen nuori ohjautuu urapolkuja edistäviin toimintoihin mahdollisimman nopeasti alueelle saapumisensa jälkeen. Tällaisia prosesseja ovat mm. SPR Hämeenkyrön Hybridiyksikön, kunnan työllisyyspalveluiden, alueen yrittäjäyhteistyön ja oppilaitosten kanssa tehtävät polut työharjoitteluun, erilaiset työkokeilut ja tutustumiset työelämään ja harrastusmahdollisuuksiin sekä oppisopimuksen ja toisen asteen koulutuksen tarjoamat mahdollisuudet.

Hankkeen tavoitteena on rakentaa Hämeenkyröön innovatiivinen työelämäpolkujen malli maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijataustaisille nuorille, jolla tuetaan myös ELY-keskuksen ja Maahanmuuttoviraston tavoitteellista toimintaa Hämeenkyrön ja Pirkanmaan alueella. Työelämäpolkumallin avulla maahanmuuttajataustaisten nuorten urapolut pyritään vakinaistamaan alueelle ja alueellista vetovoimaa saadaan tätä kautta lisättyä.

4 TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Oleskeluluvan saanut maahanmuuttaja on kunnan asukas, ja siten oikeutettu samoihin palveluihin kuin kuka tahansa kuntalainen. Kun koko kunta osallistuu kotoutumisen edistämiseen, luodaan kestävä pohja kokonaisvaltaiseen ja kaksisuuntaiseen kotoutumiseen. Näin maahan muuttaneet voivat tuntea itsensä osallisiksi kaikkien yhteisessä kunnassa. Maahan muuttaneilla on kuitenkin usein myös ulkomaalaistaustaan liittyviä erityisen tuen tarpeita uudessa yhteiskunnassa, kulttuurissa ja kieliympäristössä. Suurimmissa kaupungeissa onkin usein maahanmuuttajien kotoutumiseen ja erityisesti kansainvälistä suojelua saaneiden maahanmuuttajien palveluohjaukseen ja sosiaalityöhön erikoistuneet yksiköt. Pienillä paikkakunnilla kotoutumista tukevat palvelut, kuten kotoutumisajalla olevien maahanmuuttajien ensi vaiheen ohjaus, alkukartoitukset sekä sosiaali- ja terveysterveystarpeet järjestetään usein osana kunnan peruspalveluita. Hämeenkyrössäkin maahanmuuttajat käyttävät samoja palveluita kuin muutkin kuntalaiset, joten kukin palvelualue vastaa itse siitä, että maahanmuuttajat saavat tarvitsemiaan palveluita, ja ne ovat myös maahanmuuttajille soveltuvia.

4.1 Kotouttamisohjelman tavoitteet ja periaatteet

Kotouttamisohjelmassa kotouttamistyön tavoitteiksi nousivat **valtavirtaistamisen periaate** ja kotoutujan **osallisuus**.

Valtavirtaistamisen periaate tarkoittaa, että kotouttaminen kuuluu kaikille: vaikka työntekijä ei olisi aiemmin juuri työskennellyt maahan muuttaneiden kanssa, hän voi rohkeasti hoitaa tehtävänsä oman alansa asiantuntijuuteen luottaen. Maahan muuttaneet ovat kuntalaisia siinä missä muutkin ja näin ollen oikeutettuja tasavertaisesti kunnan peruspalveluihin. Kohdattaessa maahan muuttaneita eri palveluissa on jokaisen työntekijän vastuulla panostaa ensimmäisiin kohtaamisiin, arvioida riittävän laajalti maahanmuuttajan tarvetta eri palveluille sekä jakaa tietoa, miten nämä palvelut ovat saavutettavissa. Toki työtä tehdään sektorirajat ylittävässä yhteistyössä ja tarvittaessa asiakasta eteenpäin ohjaten. Jos yhteistä kieltä ei löydy, työntekijä tilaa tulkin esimerkiksi puhelintulkkauksena tai etukäteen sovittuun tapaamiseen paikan päälle. Kulttuurieroja kohdattaessa avain yhteisen ymmärryksen luomiseen on usein keskustelu ja avoin uteliaisuus toista ihmistä ja kulttuuria kohtaan.

Toinen tavoite on **kotoutujan osallisuuden vahvistaminen**. Osallisuus on jokaisen oikeutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon ja asuntoon sekä sosiaalisiin suhteisiin. Jokaisella pitää olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen, jolla on uudessa kotimaassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tämä edellyttää, että maahanmuuttajat saavat oikea-aikaista ja oikeanlaista tietoa sekä tarvitsemiaan ja myös heille soveltuvia palveluita. Palveluiden tulee olla kotoutujat osallistavaa ja huomioivaa toimintaa, joka edesauttaa ystävyyssuhteiden syntymistä, lisää asuinympäristön ja yhteiskunnan palvelujärjestelmien tuntemista ja luo mahdollisuuksia opinto- ja urapoluille. Jokaisen kuntalaisen olisi hyvä tiedostaa, että ihminen ei kotoudu palveluihin vaan yhteisöön. Virallisten toimenpiteiden lisäksi kotoutumista edistetään arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastustoiminnassa ja työpaikoilla. Hyvät etniset suhteet edistävät maahanmuuttajien kotoutumista ja yhteiskunnallista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jokaisen yhdenvertaisuus ja maahanmuuttajat yhteiskunnan jäseniksi toivottava asenneilmapiiri ovat kotoutumisen edellytyksiä.

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista **monialaisena yhteistyönä**. Se palvelee niin uutta kuntalaista, joka saa oikea-aikaista tietoa oikeassa paikassa kuin työtä tekeviä tahoja, joiden kollektiivinen osaaminen kasvaa. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto, oppilaitokset, hankkeet sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. On tärkeää, että myös Hämeenkyrössä toimijat ovat jatkuvassa vuoropuhelussa toistensa kanssa tiedon ja resurssien jakamisen tehostamiseksi ja yhteisen osaamisen vahvistamiseksi.

Alla olevaan taulukkoon on eritelty Hämeenkyrön kunnan kotoutumisen kannalta keskeisten toimialojen tavoitteita ja toimenpiteitä kotoutumisohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Tuetaan maahanmuuttajia opintoihin pääsemisessä ja opinnoissa. Varmistetaan kunnan työntekijöille konsultaatiomahdollisuus maahanmuuttajien koulutuspalveluita koskevilla asioilla.	Nimetään kuntaan maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori.	Sivistysjohtaja
Kielitietoinen koulu -periaatteen omaksuminen kaikissa kunnan peruskouluissa.	Järjestetään opettajille koulutusta maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja huoltajien kohtaamisesta ja opettamisesta.	Sivistysjohtaja Maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori
Taataan kaikille maahanmuuttajille mahdollisuus saada perusopetuksen päättötodistus ja riittävä suomen kielen taito jatko-opintoja varten.	Opettajien keskinäinen yhteistyö S2-opettajan konsultointi opiskeluun liittyvissä kysymyksissä	Rehtorit Maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori
Maahanmuuttajat tuntevat suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä jatko-opintomahdollisuudet.	Riittävä opinto-ohjaus	Opinto-ohjaajat

Ehkäistään maahanmuuttajalasten ja -nuorten syrjäytymistä, tuetaan osallisuutta ja osallistumista.	Varhaiskasvatuksessa huomioidaan kulttuurien kirjo varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Jokainen maahanmuuttajalapsi saa tarvitsemaansa tukea varhaiskasvatuksessa. Lapset pyritään sijoittamaan päiväkotiryhmiin, jotta tarvittava tuki, S2 opetus mukaan lukien, on tehokasta. Kouluissa sekä nuoriso- ja vapaa-ajan palveluissa huomioidaan monikulttuurisuuskasvatus, tuetaan maahanmuuttajalasten ja -nuorten integroitumista opetus- ja harrastusryhmiin. Säännölliset tapaamiset koulun ja SPR:n hybridiyksikön työntekijöiden kanssa. Etsivä nuorisotyö sekä starttivalmennus ovat niitä tarvitseville nuorille saavutettavissa yksilöllisenä tukena.	Päiväkotien johtajat Maahanmuuttajaopetuksen koordinaattori Rehtorit Elämänlaatupalveluiden esimies Oppilashuollon esimies Rehtorit Työllisyyspalveluiden päällikkö
Maahanmuuttaja tutustuu elämänlaatupalveluiden toimintaan ja osaa hyödyntää niitä kotoutumisen ja hyvinvoinnin tukena.	Maahanmuuttajille tarjotaan tietoa eri kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluista sekä kirjaston, kansalaisopiston ja musiikkiopiston toiminnasta ja osallistumismahdollisuuksista. Tarjotaan myös oma- ja selkokielistä materiaalia (kirjasto) sekä kielikoulutusta (kansalaisopisto). Maahanmuuttaja saa tietoa museoiden sekä liikunta- ja nuorisopalveluiden tarjonnasta ja mahdollisuuksia osallistua.	Elämänlaatupalveluiden esimies

Tuetaan maahanmuuttajaa tarvittaviin terveystalvihin pääsemisessä ja niiden käytössä. Varmistetaan kunnan työntekijöille konsultaatiomahdollisuus maahanmuuttajien terveystalvuita koskevissa asioissa.	Nimetään maahanmuuttajien alkuvaiheen terveystalvuita koordinoiva sairaanhoitaja.	Johtava hoitaja
Sosiaalityön prosessit huomioivat maahanmuuttajien erityistarpeet ja ennaltaehkäisevät mm. sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia ja tukevat yhteiskunnan jäsenyyttä ja maahanmuuttajan osallisuutta.	Kehitetään kotoutumista edistäviä maahanmuuttajien sosiaalityön prosesseja ja siihen liittyen monialaista yhteistyötä eri toimijatahojen kanssa.	Sosiaalityön päällikkö Hybridiyksikön sosiaalityöntekijä
Tuetaan maahanmuuttajien työllistymistä ja koulutus- tai kuntoutustalvuihin hakeutumista.	Työllisyystalvuiden palveluohjauksen tuki, yhteistyö eri toimijoiden kanssa, mm. yritystalvuit.	Työllisyystalvuiden päällikkö
Kerätään tietoa kotoutumisesta ja maahanmuuttajien kokemuksista kunnan talvuita sekä niiden kohdistumisesta maahanmuuttajille heidän talvutarpeensa mukaisesti	Kerätään tietoa maahanmuuttajien kokemuksista ja talvuiden toteutumisesta Hämeenkyrön kunta kotoutujan silmin -kyselyllä. Kerätään tietoa kunnan eri talvualueiden maahanmuuttajien talvuiden toteutumisesta, kotouttamistyön kokemuksista ja henkilöstön koulutustalvuita Kotouttajan kokemukset -kyselyllä.	Kotouttamistyöryhmä

4.2 Seuranta ja arviointi

Kotouttamisohjelmaa valmistellut työryhmä esittää, että kunnanjohtaja nimeää kuntaan monialaisen kotouttamistyöryhmän kotouttamisohjelman toteutumisen seuraamiseksi ja kotouttamistyön edistämiseksi. Kotouttamistyöryhmän tehtävänä on kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittäminen ja tiedottaminen. Ryhmä seuraa paikallista maahanmuuttoa ja

sen myötä syntyviä palvelutarpeita. Työryhmä kutsuu tarvittaessa työskentelyyn mukaan ja kuulee muita viranomaisia, asiantuntijoita, kolmannen sektorin toimijoita ja maahanmuuttajaväestöä.

Kotouttamistyöryhmä raportoi kotouttamisohjelman toteutumisesta vuosittain hyvinvointikertomuksen raportoinnin yhteydessä. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Työryhmään nimetään sivistyspalveluiden ja perusturvapalveluiden palvelujohtajat, hyvinvointikoordinaattori ja kotouttamistyön kannalta keskeisiä viranhaltijoita kunnan kaikilta palvelualueilta.

LIITE 1: Hyödyllisiä linkkejä

Laki kotoutumisen edistämisestä kattaa kotoutumista edistävät erityispalvelut, joihin maahan muuttaneet ovat oikeutettuja yhteiskunnan peruspalvelujen lisäksi. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386			
Työ- ja elinkeinoministeriön Kotouttamisen osaamiskeskuksen verkkopalvelu on kotouttavaa työtä tekevän asiantuntijan tärkein sivusto, jonka sisältö on hyvä tuntee. www.kotouttaminen.fi			
Maahanmuuttajainfo Mainio neuvoa Tampereella 16 eri kielellä, myös suomeksi. Neuvontaa annetaan etänä paitsi puhelimitse, myös Neuvoo-sovelluksen kautta. www.tampere.fi/maahanmuuttajat			
Tervetuloa Suomeen -opas on kotoutumislain mukainen tietopaketti suomalaisesta yhteiskunnasta 13 eri kielellä. www.tem.fi/tervetuloa-suomeen			
Infopankki on valtakunnallinen tietopankki suomalaisesta yhteiskunnasta 12 eri kielellä, myös suomeksi. Tämä on erinomainen työväline niin asiakastilanteisiin kuin asiakkaan itsenäisesti hyödynnettäväksi. Kunta voi tilata Infopankin leijukkeen omille nettisivuilleen. www.infopankki.fi			
Kurssihakupalvelu Finnish Courses kokoaa yhteen avoimet suomen kielen kurssit Pirkanmaalla, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. www.finnishcourses.fi			
Kotoutumisentukena.fi on ohjaus- ja neuvontatyötä tekevien työntekijöiden avuksi kehitetty verkkopalvelu, jonne jokainen urheilu- ja harrastusseura, oppilaitos, yhdistys, kunta tai seurakunta voi ilmoittaa kaikenlaisen matalan kynnyksen kotoutumista edistävän toiminnan. Toiminta voi ja saakin olla kaikille avointa perustoimintaa, mutta jossa on huomioitu se, ettei osallistujien välttämättä tarvitse osata suomea. www.kotoutumisentukena.fi			
Työ- ja elinkeinoministeriön tietopaketissa ja kotouttaminen.fi -sivulla pakolaisten vastaanotosta kuntiin on perustiedot ilman huoltajaa saapuneiden alaikäisten erityiskysymyksistä. www.kotouttaminen.fi/yksin-saapuvat-alaikaiset www.kotouttaminen.fi/alaikaisena-ilman-huoltajaa-saapuneet			
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Maahanmuutto ja hyvinvointi -sivuilla on perustietoa yksin tulleen alaikäisen turvapaikanhakijan hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyvistä kysymyksistä. Sivulla on myös linkkejä hyödyllisiin materiaaleihin. www.thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys/yksin-tulleet-alaikaiset-turvapaikanhakijat			
Oma äidinkieli ja monikielisyys: Opetushallituksen informaatioaineisto havainnollistaa yksilön äidinkielen merkitystä identiteetin ja ajattelun kannalta. www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/oma-kieli-oma-mieli			
THL: Maahanmuutto ja hyvinvointi https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi			
ARA:n	asumisen	materiaalipankki:	https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Maahanmuuttajien
Tietoa lastensuojelusta https://www.lastensuojelu.info/ Yleisen tason tietoa Suomen lastensuojelusta selkosuomeksi ja Suomessa puhutuimmilla kielillä.			

LIITE 2: Kotouttamisen toimijat ja työnjako

KESKUSHALLINNON TOIMIJAT
Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä työllistymisen edistämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö hallinnoi työperusteista maahanmuuttoa. Ministeriö ohjaa kotouttamisasiossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) toimintaa. www.tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen
Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoa koskevan lainsäädännön valmistelusta, ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa sekä tulosoittaa Maahanmuuttovirastoa. www.intermin.fi/maahanmuutto
Oikeusministeriö hoitaa yhdenvertaisuus- ja syrjintäasioita sekä hyvien väestösuhteiden edistämistä. www.oikeusministerio.fi/yhdenvertaisuus
Etnisten suhteiden neuvottelukunta Etno toimii laajapohjaisena neuvoa-antavana elimenä pakolaisuuteen ja siirtolaisuuteen sekä rasismiin ja etnisiin suhteisiin liittyvissä asioissa. Valtakunnallisen Etnon lisäksi Suomessa toimii seitsemän alueellista Etnoa, mukaan lukien Pirkanmaan ja Keski-Suomen Etno. www.oikeusministerio.fi/etno
Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on myös kansallinen ihmiskaupparaportointi. www.syrjinta.fi
Maahanmuuttovirasto tekee päätökset oleskeluluvista, käsittelee turvapaikkahakemukset, ohjaa vastaanottokeskusten toimintaa, päättää ulkomaalaisten käännähtämisestä ja karkottamisesta, vastaa kansalaisuushakemusten käsittelystä ja muukalaispassien myöntämisestä. www.migri.fi
Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvat maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen eri koulutusasteilla sekä kulttuuria, liikuntaa, nuorisotyötä ja uskontoa koskevat asiat. www.minedu.fi/maahanmuuttajien-koulutuksen-kehittaminen
Opetushallitus vastaa muun muassa opetuksen ja koulutuksen kehittämisestä, ulkomaisten tutkintojen tunnustamisesta sekä yleisten kielitutkintojen kehittämisestä, toimeenpanosta ja valvonnasta. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttajataustaiset-oppijat
Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvat Suomessa asuvien maahanmuuttajien perusturvaa, hyvinvointia ja terveyttä koskevat asiat. www.stm.fi/maahanmuuttajien-hyvinvointi
Ulkoasiainministeriö vastaa viisumipolitiikasta. Suomen ulkomaan edustustot myöntävät viisumeita ja vastaanottavat kansalaisuusilmoituksia sekä oleskelulupahakemuksia. www.um.fi/viisumi-suomeen
ALUEHALLINNON TOIMIJAT
Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilla (ELY-keskus) on alueellinen vastuu maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevissa asioissa. ELY-keskukset mm. tukevat kuntia kotouttamisohjelmien valmistelussa ja toteutuksessa sekä sopivat kuntien kanssa kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntapaikoista ja kuntien korvauksista. www.ely-keskus.fi/web/ely/maahanmuutto
Aluehallintovirasto (AVI) vastaa toimialaansa kuuluvissa asioissa maahanmuuttajien kotoutumista edistävien palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta. AVI ohjaa kuntien toimintaa muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutus- ja muun sivistystoimen toimialoilla. www.avi.fi

PAIKALLISTASON TOIMIJAT
Kunnilla on paikallistasolla yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunnat vastaavat alueellaan kotouttamisohjelman laatimisesta, toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. www.kuntaliitto.fi/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/maahanmuutto-ja-monikulttuurisuus Työllisyyden kuntakokeilussa, jossa myös Hämeenkyrön kunta on mukana, kuntien vastuulle siirtyvät kaikki vieraskieliset TE-palveluissa olevat ja työttömät työnhakijat sekä kotoutumisajan piirissä olevat asiakkaat. Lakisääteiset palvelut pitävät sisällään mm. alkukartoitukset, palvelutarpeen arviot sekä kotoutumissuunnitelmat. Yhdenvertaisen palvelutuotannon tulisi sisältää myös osaamiskartoitukset, erityisen tuen, koulutukseen ohjauksen, työnhakijapalvelut sekä omakielisen neuvonnan.
Digi- ja väestötietovirastossa (ent. Maistraatti) tehdään henkilökohtaiset muuttoilmoitukset sekä ulkomailta Suomeen muuttavien vakituisen maassa oleskelun sekä Pohjoismaista tulevien oleskeluoikeuden rekisteröinti. Digi- ja väestötietovirasto rekisteröi asiakkaalle kotikunnan sekä myöntää henkilötunnuksen. www.dvv.fi/henkiloasiakkaat
Verotoimistot vastaavat verotusasioiden lisäksi tilapäisesti maassa oleskelevien rekisteröinnistä ja henkilötunnuksen myöntämisestä. www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/kuvaus/suomessa-tilapaisesti-oleskelevan-ulkom/
Poliisi valvoo ulkomaalaislain noudattamista. Poliisi myös panee täytäntöön karkotus- ja käännytyspäätökset. Poliisille tehdään henkilökorttihakemus sekä Suomen kansalaisuuden saaneiden passihakemus. www.poliisi.fi/jarjestys/ulkomaalaisasiat
Kansaneläkelaitos Kelan sivulta www.kela.fi/sosiaaliturvaan-kuuluminen-ulkomailta-suomeen voi lukea lisää siitä, miten Suomen sosiaaliturva ja oikeus etuuksiin määrittävät.
MUUT TOIMIJAT
Kansalaisjärjestöt järjestävät kotoutumista edistävää toimintaa ja tuottavat erilaisia kotoutumista edistäviä palveluita, kehittävät maahanmuuttajatyötä sekä kouluttavat ja työllistävät maahanmuuttajia. Myös uskonnolliset yhteisöt voivat olla keskeisiä toimijoita kotoutumisen edistämässä. Suomessa toimii monipuolisesti myös maahanmuuttajien omia järjestöjä ja yhdistyksiä.
Maakuntaliitot osallistuvat toiminta-alueellaan maahanmuuttoasioita koskevaan strategiatyöhön. Niiden kautta myös rahoitetaan alueellista kehittämistoimintaa.
Työnantajilla ja ammattijärjestöillä on merkittävä rooli työelämän monimuotoistumisen ja samalla kotoutumisen edistäjinä.
Korkeakoulut sekä koulutus- ja kehittämisorganisaatiot tekevät tutkimusta ja järjestävät koulutusta sekä maahanmuuttajille että maahanmuuttajia työssään kohtaavalle henkilöstölle.
Hankkeet ja tutkimus tuottavat hyviä käytäntöjä ja monipuolista tietoa kotoutumisen ja kotouttamisen tueksi.